

U

P

**# UKREPAM -
PRIROČNIK
ZA UČITELJE
O SPLETNEM
USTRAHOVANJU**

U

2

S

Vsebina

Umestitev v učni načrt	04
1. lekcija: Ustrahovanje: Posledice	09
2. lekcija: Zasebno in anonimno	14
3. lekcija: Všeč mi je / Ni mi všeč	22
4. lekcija: Kdo vse je vpleten?	30
5. lekcija: Prijavi: #UKREPAM	37
6. lekcija: Dve plati interneta	42
7. lekcija: Prenova pravil	45
8. lekcija: Šola brez ustrahovanja	47
9. lekcija: Uprimo se spletnemu ustrahovanju, 1. del	50
10. lekcija: Uprimo se spletnemu ustrahovanju, 2. del	54
Priloge	58

UMESTITEV V UČNI NAČRT

Namen zbirke učnih gradiv, ki je pred vami, je opolnomočiti učence, da se bodo znali boriti proti ustrahovanju v spletnem okolju, da bodo znali pravilno ukrepati in se ustrezno odzivati ter ustvarjati šolsko okolje, v katerem ne bo prostora za ustrahovanje.

Učni cilji

01. Učenci bodo razvijali sočutje do žrtev ustrahovanja in spoznali razlike med ustrahovanjem v spletnem okolju in drugimi oblikami ustrahovanja.
02. Učenci bodo začutili odgovornost, da spregovorijo o in prijavijo ustrahovanje, ki so mu priča.
03. Učenci bodo v okviru aktivnosti pripravili predloge sprememb in dopolnitev ukrepov šole za boj proti ustrahovanju in pravilnika o sprejemljivi rabi interneta v šoli.
04. Učenci bodo organizirali šolsko kampanjo za boj proti ustrahovanju, ki bo spodbujala razvoj bolj vključujočega šolskega okolja.

Ciljna skupina

Učenci tretje triade osnovnih šol in srednješolci.

Opis

Zbirka desetih lekcij je namenjena učiteljem in šolam, ki se želijo zoperstaviti ustrahovanju vseh oblik in še posebej ustrahovanju v spletnem okolju. Lekcije bodo učence opremile z znanji in spretnostmi, ki jih potrebujejo, da se bodo znali s pozitivnimi dejanji in kreativnimi ukrepi zoperstaviti ustrahovanju. To gradivo vsebuje metode aktivnega sodelovanja ter nove relevantne informacije, da bi učence pritegnili k aktivnemu boju proti ustrahovanju v spletnem okolju. Učenci bodo med aktivnostmi pripravili plakate in številne druge izdelke. Gradivo zasleduje številne učne cilje tudi z drugih tematskih področij, npr.

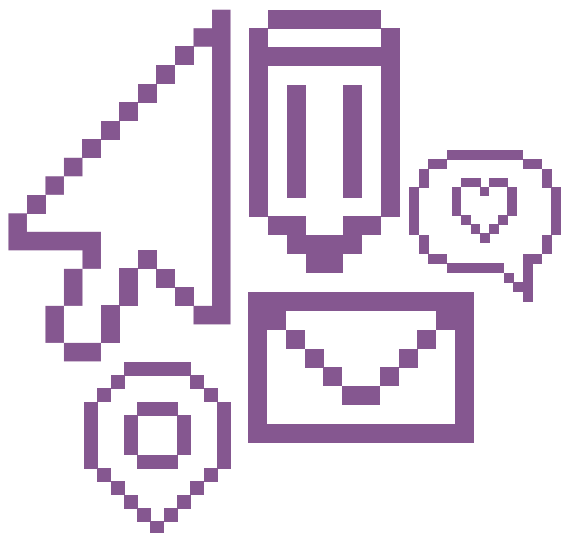
→ spoštljiva komunikacija,

→ moje pravice in pravice drugih,

→ moja samopodoba in

→ način soočanja s težavami.

Lekcije se lahko prilagodi potrebam starejših učencev oz. dijakov. Gradivo lahko uporabimo tudi kot del šolske kampanje za boj proti ustrahovanju v spletnem okolju in kot izobraževalno pobudo v okviru šolskih ukrepov za boj proti ustrahovanju.

Učni cilj

Cilj

Učenec izvaja ukrepe za zaščito in krepitev svojega dobrega počutja in dobrega počutja drugih.

Učenec se zaveda svojih vrednot in razume proces sprejemanja etičnih odločitev.

Učenec ceni in spoštuje različne vrednote, prepričanja in tradicije, ki so prispevale k razvoju skupnosti in kulture, v kateri živi.

Primeri učne vsebine priročnika

Učenci premislijo o svojih vrednotah, stališčih in vedenju ter o tem, kako ti vplivajo na njihovo zdravje in počutje ter zdravje in počutje drugih ljudi.

Učenci sodelujejo v različnih dejavnostih, ki spodbujajo odgovorno vedenje in jim pomagajo razvijati veščine sprejemanja osebnih in skupinskih odločitev, ki spoštujejo njihovo dostojanstvo in dostojanstvo drugih ljudi.

Učenci bodo skozi premislek, pogovor in sodelovanje v različnih učnih dejavnostih razvijali empatijo.

Jezikovna in računska pismenost

Učenci bodo sodelovali v delovnih skupinah, igrali igro vlog, raziskovali različne scenarije, preučevali konkretne primere in se pogovarjali o njih. Tako bodo razvijali znanja in spretnosti za ustrezno rabo govornega jezika. Urili se bodo tudi v pisanju. Pripravili bodo različne dokumente in pisali poročila. Razumevanje pisnih besedil bodo krepili s prebiranjem člankov o zdravju in dobrem počutju ter nasvetih za varno rabo interneta.

Učenci bodo razvijali računske spretnosti, saj bodo zbirali informacije s pomočjo vprašalnikov, raziskav in osebnih evidenc ter pripravljali grafične prikaze svojih ugotovitev za različne ciljne skupine. Naučili se bodo brati in tolmačiti grafe. Učenci se bodo naučili prepoznati vzorce ponavljajočih se informacij in poiskati rešitve.

UMESTITEV V UČNI NAČRT

Umestitev v učni načrt

Tema lekcije	Tematsko področje in učni cilji	Metode dela	Ključna znanja in veščine
01. Ustrahovanje: posledice	Boj proti ustrahovanju: Kritična obravnava načinov vključevanja in izključevanja drugih ter posledice takšnih dejanj. Dodatni učni cilji: Kako vidim sebe in druge? Pogovorite se o različnih stvareh, ki vplivajo na naše samospoštovanje in samopodobo. Duševno zdravje in dobro počutje. Razložite, kakšna je povezava med mislimi, občutki in vedenjem.	☐ Analiza videoposnetka ☐ Risanje grafov ☐ Delo v parih/ skupinska razprava ☐ Priprava panoja/ plakata	☐ Komunikacija ☐ Sodelovanje z drugimi ☐ Upravljanje z informacijami in premislek ☐ Računska pismenost
02. Zasebno in anonimno	Boj proti ustrahovanju: Kritična obravnava načinov vključevanja in izključevanja drugih ter posledice takšnih dejanj. Dodatni učni cilji: Spoštljiva komunikacija. Razlikovanje med pasivno, asertivno in agresivno komunikacijo. Moje pravice in pravice drugih. Pogovorite se o osebnih in družbenih pravicah učencev ter o pravici do občutka varnosti, ki velja zanje in za druge.	☐ Razprava v gibanju ☐ Simulacija ☐ Razmislek v pisni obliki (spis)	☐ Samonadzor ☐ Ohranjanje dobrega počutja ☐ Komunikacija ☐ Sodelovanje z drugimi ☐ Upravljanje z informacijami in premislek
03. Všeč mi je/ Ni mi všeč	Boj proti ustrahovanju: Priprava smernic za spodbujanje vključujočega okolja in izvajanje kolektivnih ukrepov za boj proti ustrahovanju. Preučite vloge aktivnih in pasivnih udeležencev ustrahovanja. Dodatni učni cilji: Reševanje težav. Strategije za reševanje težav v vsakdanjem življenju. Moje pravice in pravice drugih. Pogovorite se o pomenu spoštljivega in vključujočega vedenja za spodbujanje nepristranskega in nediskriminatornega okolja.	☐ Analiza scenarija ☐ Skupinska razprava in zbiranje idej ☐ Javnomenjska raziskava	☐ Samonadzor ☐ Ohranjanje dobrega počutja ☐ Komunikacija ☐ Ustvarjalnost ☐ Sodelovanje z drugimi ☐ Upravljanje z informacijami in premislek ☐ Pismenost

Tema lekcije	Tematsko področje in učni cilji	Metode dela	Ključna znanja in veščine
04. Kdo vse je vpleten?	Boj proti ustrahovanju: Preučite vloge aktivnih in pasivnih udeležencev ustrahovanja. Dodatni učni cilji: Moje pravice in pravice drugih. Pogovorite se o osebnih in družbenih pravicah učencev ter pravici do občutka varnosti, ki velja zanje in za druge. Pogovorite se o pomenu spoštljivega in vključujočega vedenja za spodbujanje nepristranskega in nediskriminatornega okolja.	q Analiza videoposnetka q Risanje grafov q Delo v parih/ skupinska razprava q Priprava panoja/ plakata	q Komunikacija q Sodelovanje z drugimi q Upravljanje z informacijami in premislek q Samonadzor q Ohranjanje dobrega počutja q Ustvarjalnost q Pismenost
05. Prijavi: #UKREPAM	Boj proti ustrahovanju: Preučite vloge aktivnih in pasivnih udeležencev ustrahovanja ter pripravite smernice za spodbujanje vključujočega okolja in izvajanje kolektivnih ukrepov za boj proti ustrahovanju. Dodatni učni cilji: Reševanje težav. Razvoj znanj in spretnosti za pridobivanje podpore oz. pomoči, vključno s pomočjo za ohranjanje duševnega zdravja, ki je na voljo na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Kdo sem jaz? Veščine odločanja v različnih situacijah.	q Analiza družabnih omrežij q Delo v parih q Spletna raziskava q Sestavljanje seznama	q Ohranjanje dobrega počutja q Sodelovanje z drugimi q Upravljanje z informacijami in premislek q Ustvarjalnost q Pismenost
06. Dve plati interneta	Boj proti ustrahovanju: Pogovorite se o šolskih ukrepih za boj proti ustrahovanju in smernicah za varno rabo interneta ter njihovem vplivu na vedenje in osebno varnost posameznika. Pripravite smernice za razvoj vključujočega okolja.	q Raziskava q Analiza rezultatov q Kolaž q Poročanje skupini	q Ohranjanje dobrega počutja q Komunikacija q Ustvarjalnost q Sodelovanje z drugimi q Upravljanje z informacijami in premislek q Računska pismenost

UMESTITEV V UČNI NAČRT

Tema lekcije	Tematsko področje in učni cilji	Metode dela	Ključna znanja in veščine
07. Prenova pravil	Boj proti ustrahovanju: Z učenci se pogovorite o šolskih ukrepih za boj proti ustrahovanju in smernicah za varno rabo interneta ter o tem, kako vplivajo na njihovo ravnanje in osebno varnost. Pripravite smernice za spodbujanje vključujočega okolja.	- Predstavitve - Zbiranje idej in predlogov - Analiza besedil v parih - Oblikovanje pravil (delo v skupini)	- Komunikacija - Ohranjanje dobrega počutja - Ustvarjalnost - Sodelovanje z drugimi - Upravljanje z informacijami in premislek - Pismenost - Računska pismenost
08. Šola brez ustrahovanja	Boj proti ustrahovanju: Pripravite smernice za spodbujanje vključujočega okolja.	- vodena meditacija - delo v paru - predstavitve	- upravljanje informacij in premislek - ohranjanje dobrega počutja - komunikacija - ustvarjalnost - sodelovanje z drugimi - pismenost
09. Uprimo se spletnemu ustrahovanju, (1. del)	Boj proti ustrahovanju: Pripravite smernice za spodbujanje izvajanja kolektivnih ukrepov za boj proti ustrahovanju. Dodatni učni cilji: Reševanje težav. Izpostavite strategije za reševanje težav, s katerimi se soočamo v vsakdanjem življenju.	- Predstavitve - Skupinska razprava - Javnomnenjska raziskava - Skupinsko delo - Spletna raziskava	- Ohranjanje dobrega počutja - Komunikacija - Ustvarjalnost - Sodelovanje z drugimi - Upravljanje z informacijami in premislek
10. Uprimo se spletnemu ustrahovanju, (2. del)	Boj proti ustrahovanju: Pripravite smernice za izvajanje kolektivnih ukrepov za boj proti ustrahovanju. Dodatni učni cilji: Reševanje težav. Izpostavite strategije za reševanje težav v vsakdanjem življenju.	- Ocena pripravljenih gradiv in izdelkov - Skupinska razprava	- Ohranjanje dobrega počutja - Komunikacija - Ustvarjalnost - Sodelovanje z drugimi - Upravljanje z informacijami in premislek

1. LEKCIJA

USTRAHOVANJE: POSLEDICE

Pripomočki in gradivo:

- Videoposnetek "Let's Fight It Together" je na voljo na: www.webwise.ie/up2us. Opis videa je na voljo v Prilogi 3.
- plakat
- barvice ali flomastri
- kopije delovnega lista 1.1.

Metode dela

- Analiza videoposnetka
- Delo v parih
- Skupinska razprava
- Risanje grafov
- Izdelava plakata

Učni cilji

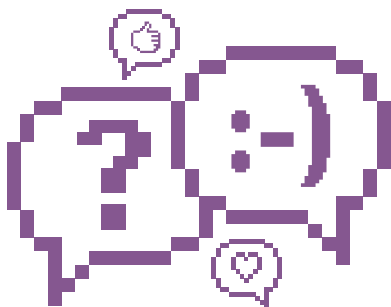
- Učenci bodo sočustvovali z udeleženiimi v ustrahovanju.
- Učenci bodo znali razložiti, zakaj in kako pride do ustrahovanja.
- Učenci se bodo začeli zavedati posledic ustrahovanja.

Lekcija je uvod v obravnavo ustrahovanja in še posebej ustrahovanja v spletnem okolju. V tej lekciji bodo učenci premislili o problemu ustrahovanja in pridobili razumevanje o možnih posledicah ustrahovanja v spletnem okolju.

Morda lahko za začetek povabite predstavnika točke osveščanja o varni rabi interneta SAFE.SI, da za učence izvede delavnico Spletno ustrahovanje in spletna etika. Namen delavnice je učencem pomagati razumeti, kakšne so lahko posledice ustrahovanja v spletnem okolju in kako se odzivati, če do njega pride. Lekcija je namenjena predvsem osnovnošolcem in predstavlja dobro izhodišče za obravnavo ustrahovanja v spletnem okolju. Delavnica vključuje tako podajo znanj in informacij o tematiki kot aktivno vključevanje učencev prek pogovora in praktičnih aktivnosti. Več informacij najdete na spletni strani www.safe.si, kjer lahko delavnice naročite prek spletnega obrazca.

<http://safe.si/gradiva>

Videoposnetek najdete na www.webwise.ie/up2us. Zgodba iz videoposnetka je na voljo tudi v pisni obliki (glejte prilogo 3). Številna druga digitalna gradiva, primerna za izvedbo te lekcije, lahko najdete na www.safe.si.

1. LEKCIJA

USTRAHOVANJE: POSLEDICE

Vaja 1.1: Na podlagi analize videoposnetka se pogovorite o posledicah ustrahovanja v spletnem okolju.

15 minut

01. Učenci naj si ogledajo film »Let's Fight It Together« ali si preberejo zgodbo v prilogi 3.

02. Učenci naj si med gledanjem filma zapisujejo Joejeva čustvena stanja (glej sliko 1.1) in pomembne dogodke, ki so vplivali na njegova čustva in počutje. Morda si boste morali film ogledati dvakrat. Na grafičnem prikazu ne upoštevajte uvodnega intervjuja, temveč začnite na mestu, kjer se začne glasbena predloga v videu.

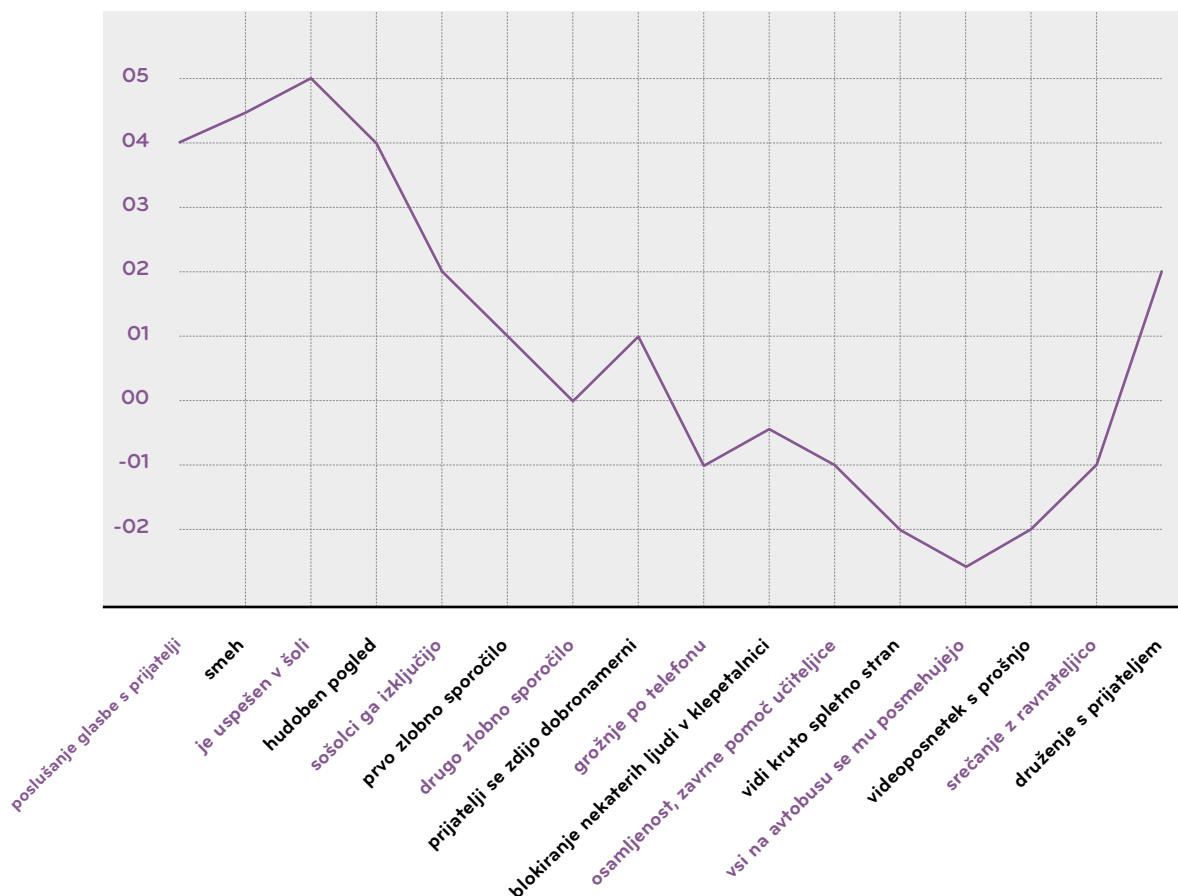
03. Ko bodo učenci dokončali svoje grafe, naj premislijo o vplivu ustrahovanja in nato poročajo o opravljenem delu ter odgovorijo na naslednja vprašanja:

? Kako si se počutil ob gledanju filma?

? Kako se je Joejevo počutje spreminjalo skozi film?

Priporočeni odgovori: Joe se je iz srečnega fanta, ki se je med odmori rad družil s prijatelji in je med poukom samozavestno odgovarjal na vprašanja učiteljice, spremenil v zelo žalostno, vase zaprto in osamljeno osebo. Ko se je ustrahovanje stopnjevalo, še posebej, ko je bila o njem ustvarjena spletna stran, je Joe skoraj popolnoma obupal in se počutil, kot da je situacija brezizhodna. Proti koncu filma se njegovo počutje končno izboljša, ko njegova mama izve za ustrahovanje in poišče pomoč šole. Na koncu vidimo Joeja, ki se spet veselo smeji v družbi prijatelja.

Slika 1.1

? Kaj je vplivalo na Joejeva čustva in počutje?

Priporočeni odgovori: Seznam dogodkov in izkušenj, ki so vplivale na Joejeva čustva in počutje:

- smeh in poslušanje glasbe s prijatelji,
- znanje pri pouku,
- ponavljajoče izključujoče vedenje bivših prijateljev,
- nesramna sporočila in grožnje po telefonu,
- objave na spletni strani,
- norčevanje na avtobusu,
- srečanje z ravnateljico in prošnja za pomoč,
- druženje s prijateljem.

? Ali je to, kar se je dogajalo Joeju, vplivalo še na koga drugega?

Priporočeni odgovori:

- Mama je bila zaskrbljena.
- Učiteljico je začelo skrbeti.
- Objave na spletni strani so prizadele še enega učenca.
- Opazovalci dogajanja so bili v skrbeh, a niso vedeli, kako poseči v zadevo.
- Otroci na avtobusu so podlegli »črednemu nagonu« in niso razmišljali s svojo glavo.
- Kim se je zaradi posledic svojih dejanj znašla v stiski, ko je v šolo prispela policija.

Opombe za učitelja

Izdelate lahko večji plakat z naslovom »Posledice ustrahovanja.« Osnutek vsebine plakata lahko oblikujete na podlagi odgovorov na vprašanja o Joejevem počutju. Plakat lahko naknadno dopolnite z vsebino drugih lekcij. Učenci lahko plakat pripravijo tudi doma oz. med svojim prostim časom. Plakat nas bo spominjal na posledice ustrahovanja. Končni cilj je, da učenci plakat s posledicami ustrahovanja postopoma prelepijo z idejami in gradivom za boj proti ustrahovanju.

1. LEKCIJA

USTRAHOVANJE: POSLEDICE

Vaja 1.2: Vzroki za ustrahovanje

15 minut

01. Učenci naj se v parih pogovorijo o tem, kako in zakaj prihaja do ustrahovanja.

→ Učenci naj po razpravi poročajo o svojih ugotovitvah. Predloge lahko dodate na plakat o posledicah ustrahovanja.

? Kakšni občutki so bili povod za to, da je Kim začela ustrahovati Joeja?

Priporočeni odgovori:

Kim je bila ljubosumna na Joeja, ker mu je šlo vedno dobro v šoli. Morda ni bila prepričana o svojih sposobnostih in se je zato odločila norčevati iz Joeja.

? Kaj vse je še lahko pri ljudeh vzrok, da ustrahujejo druge?

Priporočeni odgovori:

- Ljubosumje
- Negotovost
- Jeza
- Zamera
- Frustracija
- Nezmožnost, da se izraziš na ustrežnejši način
- Potreba po opolnomočenju in kompenzaciji za lastno negotovost
- Tudi sam si bil kdaj prej žrtev ustrahovanja

? Zakaj ljudje postanejo žrtve ustrahovanja?

Priporočeni odgovori:

- Rasa
- Spol (vključno s transseksualnostjo)
- Spolna usmerjenost/spolno vedenje
- Versko prepričanje
- Telesna teža
- Invalidnost
- Inteligenca
- Priljubljenost
- Ranljivost (šibke točke)
- (Ne)zrelost
- Spor
- Ker je nasilneža nekdo v preteklosti ustražoval

Opombe za učitelja

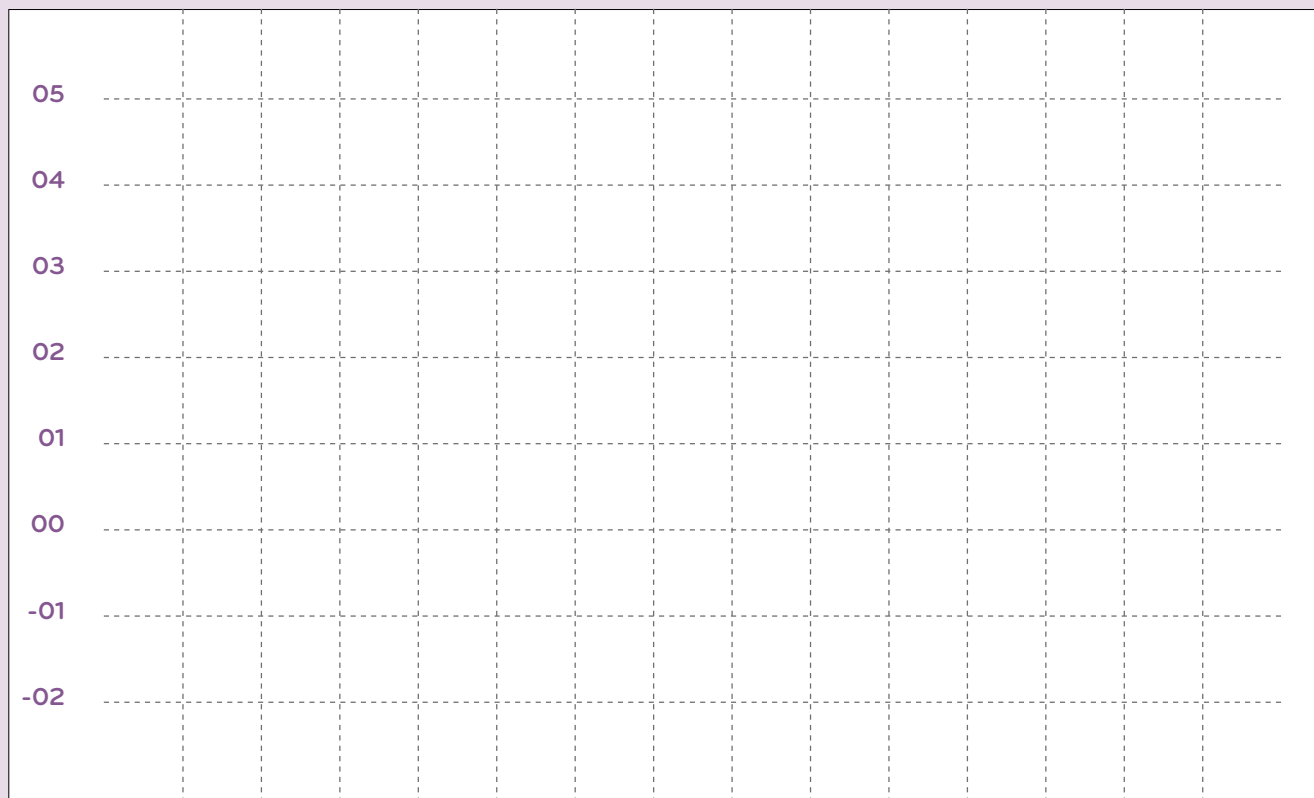
Zakaj se ustrahuje določene učence? To je izjemno pomembno vprašanje, saj se z njim lotimo problema ustrahovanja, ki temelji na identiteti.

DELOVNI LIST 1.1

KAKO SE JE SPREMINJALO JOEJEVO POČUTJE?

poslušanje glasbe s prijatelji

smeh

je uspešen v šoli

hudoben pogled

sošolci ga izključijo

prvo zlobno sporočilo

drugo zlobno sporočilo

prijatelji se zdijo dobronamerni

grožnje po telefonu

blokiranje nekaterih ljudi v klepetalnici

osamljenost, zavrne pomoč učiteljice

vidi kruto spletno stran

vsi na avtobusu se mu posmehujejo

videoposnetek s prošnjo

srečanje z ravnateljico

druženje s prijateljem

2. LEKCIJA

ZASEBNO IN ANONIMNO

Pripomočki in gradivo

- Pano
- Plakat iz prejšnje lekcije
- Kopije delovnega lista 2.1

Metode dela

- Simulacija
- Razprave v gibanju
- Spis

Učni cilji

- Učenci se bodo pogovorili o anonimnosti in zasebnosti na spletu ter svobodi govora z vidika spletnega ustrahovanja.
- Učenci bodo premišljevali o specifičnih posledicah ustrahovanja v spletnem okolju.

V tej lekciji se bodo učenci temeljito poglobili v naravo ustrahovanja v spletnem okolju in to obliko ustrahovanja primerjali z bolj tradicionalnimi oblikami ustrahovanja. Posebna pozornost bo posvečena anonimnosti, zasebnosti in svobodi govora.

Opombe za učitelja

Predno se lotite vaj v tej lekciji, postavite jasne meje in pravila (glej prilogo 1). Učenci se bodo lahko svobodno pogovarjali in povedali svoje mnenje, a pomembno je, da te svobode ne izkoriščajo. Vaje bodo zelo verjetno trajale dlje, kot je predvideno. Učitelji lahko vaje po želji izpustite in lekcijo prilagodite potrebam učencev. Če so se v razredu že kdaj pojavile težave z anonimnimi sporočili prek spleta, lahko več časa posvetite vaji 2.2 in izpustite vajo 2.1. Razložite, da si boste v tej lekciji pogledali nekatere lastnosti interneta, ki lahko spodbujajo ustrahovanje na spletu. Čeprav se bodo učenci lahko povsem svobodno izražali, je zelo pomembno, da nikoli ne izrečejo ničesar, kar bi lahko vznemirilo ali užalilo koga od sošolcev. Dobrodošla so vsa mnenja, pozitivna in negativna, če so le dostojno podana in spoštljivo ter skrbno izražena.

Vaja 2.1: Zasebnost na spletu

10 minut

01. Učenci naj med prvo vajo delajo v skupinah.

02. Izpolnijo naj delovni list 2.1. Učenci se med vajo ne smejo pogovarjati. Prvič in morda tudi zadnjič med poukom si lahko učenci pošiljajo sporočila. Vsa komunikacija naj poteka v pisni obliki (sporočila lahko napišejo ali narišejo). Poudarite, da so ta sporočila zasebna, tako da se lahko preko njih pogovarjajo o čemer koli želijo (v mejah normale). Pomembno je, da sporočila ostanejo zasebna in jih učenci takoj po zaključku vaje uničijo. Svoja sporočila oz. profile naj predstavijo razredu izključno in samo posamezniki, ki se prostovoljno javijo, da to storijo. Sicer naj ostanejo zasebni.

03. Ko učenci izpolnijo delovne liste, se na hitro pogovorite o spodnjih vprašanjih:

? Bi želel deliti informacije, ki so v tvojih delovnih listih ali sporočilih

→ s prijatelji?

→ na panoju?

→ v nakupovalnem središču?

→ na šolski spletni strani?

04. Nato se skupinsko pogovorite o spodnjih vprašanjih:

? Ali je takšne informacije dobro objavljati na spletu?

Priporočeni odgovori:

→ Da, takšne informacije zagotavljajo uporabniško izkušnjo na internetu, ki najbolj ustreza posameznikovim potrebam.

→ Da, če deliš takšne informacije, ti lahko ljudje priskočijo na pomoč, ko pomoč potrebuješ.

→ Da, tako si dam duška.

→ Ne. Če pridejo takšne informacije v napačne roke, bodo lahko uporabljene proti tebi.

→ Ne. S takšnimi informacijami lahko ljudi prizadenemo.

→ Ne. Zaradi takšnih informacij lahko postanem lahek plen spletnih prevarantov in goljufov.

? Kakšna so tveganja, povezana z objavo tovrstnih informacij?

Priporočeni odgovori: Izpostavljaš se možnosti prejemanja lažnih/zafrcantskih telefonskih klicev in reklamne elektronske pošte. Objavljanje osebnih informacij na spletu zlonamernim osebam omogoča, da te v spletnem okolju ustrahujejo na bolj oseben in boleč način.

? Kako lahko objavljanje osebnih informacij na spletu prispeva k ustrahovanju na spletu?

Priporočeni odgovori: Več osebnih informacij objavite na spletu, večja je možnost, da se vam bodo zaradi njih posmehovali. Z objavo osebnih podatkov ljudi spodbujamo, da se odzivajo in pogovarjajo o objavljeni vsebini. Nekateri komentarji nas lahko prizadenejo. Osebnostne informacije, ki jih objavimo na spletu, lahko razvežejo hudobne jezike. Z objavo identifikacijskih podatkov (npr. naslova ipd.) se tudi fizično izpostavljam ustrahovanju.

2. LEKCIJA

ZASEBNO IN ANONIMNO

Vaja 2.2: Anonimnost na spletu

10 minut

01. Medtem ko učenci zaključujejo prejšnjo vajo, razred polepate s slikami znanih osebnosti. Vsako sliko prilepite na večji list papirja, tako da je okoli slike dovolj prostora za kratka sporočila učencev. Pripravite vsaj pet slik. Izberite slike znanih oseb, za katere ste prepričani, da jih učenci poznajo. Izberite mešanico znanih osebnosti, kot so priljubljeni športniki, glasbeniki, igralci, politiki ipd. Skušajte najti tudi kakšno sporno osebnost, glede katere bi imeli učenci lahko deljena mnenja.
02. Učenci naj se nato sprehodijo po učilnici in si ogledajo slike. Učenci naj si v tem času »dajo duška« in osebam na slikah povedo, kar koli želijo, in sicer tako, da pod sliko napišejo anonimno sporočilo ali narišejo čustveni simbol. Anonimna sporočila so lahko pozitivna ali negativna. Vsak učenec naj napiše nekaj anonimnih sporočil, nato naj se posedejo po skupinah.
03. Vsaka skupina naj prejme eno od slik z anonimnimi sporočili. Sporočila naj preberejo in se pogovorijo o njih. Učenci naj premislijo o naslednjem:

Opombe za učitelja

Če ste v majhni učilnici, boste vajo 2.2 morda morali opraviti sede. V tem primeru naj slike krožijo po razredu. Učenci naj pripišejo svoje anonimno sporočilo, ko prejmejo sliko, in jo nato pošljejo naprej. Nato naj v skupinah odgovorijo na vprašanja za razmislek.

? Kakšen je občutek, ko lahko poveš vse, kar ti leži na duši, z anonimnim sporočilom?

Priporočeni odgovori:

- Začutil sem svobodo. Lahko sem povedal, kar sem hotel.
- Bil sem bolj pogumen. Nisem se bal, da bi koga prizadel ali se izpostavljaj.
- Počutil sem se neprijetno. Zdelo se mi je, da to, kar počnem, ni prav.
- Pisanje me je zabavalo. Napisal sem lahko karkoli in ni mi bilo treba skrbeti, da bi kdo odkril, kdo stoji za temi besedami.

? Kako bi se naslovnik sporočila počutil, če bi sporočila prebral, še posebej tista negativna? Učenci lahko na vprašanje odgovorijo tudi s čustvenim simbolom.

Priporočeni odgovori:

- Naslovnik bi se lahko razburil ali zjezil.
- Naslovnik bi lahko dobil občutek, da ga ljudje ne razumejo.
- Naslovnik bi lahko mislil, da ni pošteno, da se spravljajo nanj.
- Naslovniku bi bilo lahko nerodno zaradi njegove zunanje podobe ali storjenih dejanj.
- Naslovniku bi se lahko vse skupaj zdelo zabavno.
- Sporočilo bi lahko naslovnika spodbudilo, da poskusi nek nov pristop.

? Katere so prednosti in slabosti anonimnosti?

Priporočeni odgovori: Anonimnost ti da možnost, da deliš informacije in obenem ne prevzemaš odgovornosti/krivde za razkrivanje informacij. Ko ti je zagotovljena anonimnost, imaš manj zavor pri objavljanju komentarjev na javnih forumih. Pošiljanje anonimnih sporočil je skrivnostno in zato tudi bolj vznemirljivo. Anonimnost lahko spodbuja neodgovorno vedenje in izrekanje neprimernih besed. Anonimna sporočila so lahko neprijetna za naslovnika, ki lahko dobi občutek, da so se vsi zarotili proti njemu. Če gredo stvari predaleč, je zaradi anonimnosti težko najti krivca.

Ta dodatna vprašanja lahko učencem pomagajo bolj kritično in celostno obravnavati vprašanje anonimnosti. S pomočjo vprašanj lahko učencem pomagate priti do odgovorov, če bodo imeli težave pri odgovarjanju na vprašanje o prednostih in slabostih anonimnosti:

- **Ali vam anonimnost daje občutek večje svobode pri izražanju mnenj o pomembnih stvareh?**
- **Ali vam anonimnost na spletu daje občutek samozavesti, da ste lahko to, kar si želite biti?**
- **Ali se vam zdi anonimna interakcija z ljudmi na spletu bolj vznemirljiva od običajne interakcije?**
- **Ali se ljudje vedejo bolj nepremišljeno in neodgovorno, ko je njihova identiteta skrita?**
- **Ali menite, da je anonimnost ovira za učinkovito reševanje primerov ustrahovanja v spletnem okolju?**

2. LEKCIJA ZASEBNO IN ANONIMNO

Vaja 2.3: Razprave v gibanju o anonimnosti, zasebnosti in ustrahovanju v spletnem okolju

15 minut

01. Na eno stran učilnice nalepite napis »Strinjam se«, na drugo »Ne strinjam se«. Učencem razložite, kako potekajo razprave v gibanju:
- Učitelj prebere trditev.
 - Učenci glasujejo o trditvi tako, da se premaknejo v smeri napisa, ki ustreza njihovem mnenju (»Strinjam se« oz. »Ne strinjam se«).
 - Učenci bodo nato poskušali prepričati učence na nasprotni strani, da se jim pridružijo na njihovi strani učilnice.
 - Učenci lahko med razpravo kadar koli zamenjajo strani.
 - Določite lahko časovno omejitev za obravnavo posameznih tem, odvisno od števila tem, o katerih želite razpravljati. Na koncu razprave zmaga stran, ki je zbrala večje število glasov.

Predlogi trditev za razpravo:

- Anonimnost v spletnem prostoru je nekaj pozitivnega.
- Za ustrahovanje v spletnem okolju so odgovorna tehnološka podjetja.
- Vsak naj svobodno izbira, kaj želi objaviti na internetu.
- Za ustrahovanje v spletnem okolju ni kriva tehnologija, temveč so krivi ljudje.
- Ustrahovanje v spletnem okolju je hujše od tradicionalnih oblik ustrahovanja.
- Kdor koli ravna neodgovorno, si zasluži, da ga ljudje sramotijo na spletu.
- Prostor na internetu je moj zasebni prostor.
- Informacije, objavljene na spletu, tam ostanejo za vedno.

»Je anonimnost na spletu nekaj pozitivnega?«

www.safe.si

Dodatne informacije o ustrahovanju in varovanju zasebnosti v spletnem okolju ter upravljanju anonimnosti v okviru družabnih omrežij so na voljo na spletni strani Safe.si.

Dodatne informacije za učitelje

Dodatne informacije za učitelje za lažje vodenje in usmerjanje razprave. Če želite, lahko dodatne informacije razdelite tudi učencem.

Anonimnost v spletnem prostoru je nekaj pozitivnega.

Mnenja o anonimnosti so še vedno močno deljena. Anonimnost prinaša številne prednosti, a obenem je v zadnjih letih ravno zaradi anonimnosti prišlo do številnih zlorab na spletu.

Za anonimnost

Anonimnost ljudem omogoča, da se aktivno udeležujejo razprav o tekočih zadevah javnega interesa. Pomanjkanje zaupanja in priložnosti ter zatiralski režimi ljudem kratijo svobodo govora in delovanja. Anonimnost v spletnem okolju ljudem omogoča, da povedo svoje mnenje in se pri tem ne izpostavljajo tveganjem (da jim bo kdo to očital ali jih kaznoval zaradi izražanja mnenja). Anonimnost je še posebej pomembna za sramežljive ljudi, ki jih je strah javnega nastopanja, in tiste, ki se ne strinjajo z normami in pravili nedemokratskih družbenih sistemov. Internet daje sramežljivim in nesamozavestnim ljudem priložnost, da povedo svoje mnenje. Nekatere znane primere rabe anonimnosti za doseganje višjih ciljev lahko najdete na spletni strani Wikileaks. Spletna stran Wikileaks je nastala z namenom širjenja informacij o nepravilnih praksah iz vsega sveta in zaščite identitete tistih, ki o tem poročajo (žvižgačev). Namen ustanoviteljev Wikileaks je bil sicer dober, a stran ni bila vedno dovolj varna in zato ni zaščitila identitete nekaterih žvižgačev. V nekaterih primerih so bila zaradi informacij, objavljenih na strani Wikileaks, resno ogrožena življenja ljudi

Proti anonimnosti

Anonimnost prinaša številne prednosti, a z njo so povezane tudi številne težave. Med zloglasnimi primeri je spletna stran Ask.fm, preko katere je potekalo izjemno brezsrčno ustrahovanje, ki se je končalo s samomorom nekaterih najstnikov. Ljudje so na splošno bolj iskreni v svojih komentarjih, ko se jim ni treba podpisati pod njih, a so pogosto tudi veliko bolj nasilni. Ko pišejo anonimna sporočila, ne izbirajo besed, kot bi to storili med pogovorom iz oči v oči, zato so lahko takšni komentarji neprimerno bolj boleči. Anonimne grožnje s smrtjo so lahko še posebej strašne, saj se lahko žrtve počutijo ogrožene celo v lastnem domu. Slabo je tudi to, da lahko v spletnem okolju čisto vsak anonimno pove, kar koli želi, in širi laži, zavajajoče ali napačne informacije, ki lahko povzročijo nemire in paniko. Težava z anonimnostjo na spletu je tudi v tem, da se storilci kaznivih ali nezakonitih dejanj v spletnem okolju pogosto izognejo kaznim, saj proti njim ne moremo zbrati zadostnih dokazov oz. informacij.

»Anonimnost prinaša številne prednosti, a z njo so povezane tudi številne težave.«

2. LEKCIJA

ZASEBNO IN ANONIMNO

Za ustrahovanje v spletnem okolju so odgovorna tehnološka podjetja

Na začetku je bila večina tehnoloških podjetij, npr. Facebook in Twitter, ki danes dominirajo na področju komunikacij, majhnih. Imeli so malo sredstev in veliko energije, ki so jo zvesto vlagali v razvoj svojega izdelka. Mark Zuckerberg, ustanovitelj Facebooka, slovi po svoji filozofiji: »Delaj hitro in lomi stvari.« Pravi, da je treba izdelke hitro lansirati na trg in jih potem postopoma izpopolnjevati. Ker je Facebook tako uspešen, se je njegova filozofija uveljavila v številnih drugih tehnoloških podjetjih, še posebej podjetjih s sedežem v Silicijevi dolini in tistih, ki delajo na področju družabnih omrežij. Zato so pri večini tehnoloških podjetij varnostni vidiki izdelkov prešli v drugi plan in postali del faze izpopolnitev in dodelav izdelka, ko je izdelek že na trgu. Šele ko se podjetja uveljavijo na trgu, začnejo resneje obravnavati varnostne vidike in uvajati bolj sofisticirane funkcije prijave in filtriranja, ki prispevajo k učinkovitejšemu boju proti ustrahovanju. Žal je lahko namestitve celostnih varnostnih rešitev prepozna. Včasih tehnološka podjetja dolžimo za ustrahovanje v spletnem okolju, ker so pogoji uporabe storitev in

druga pravila, ki jih uporabniki sprejmejo in podpišejo, pogosto nerazumljivo napisana. Spremembe teh pogojev in pravil so hitre in jim je težko slediti, kar posledično pomeni, da so profili in računi uporabnikov izpostavljeni spletnemu ustrahovanju in zlorabam zaradi neustreznih nastavitev zasebnosti in varnosti.

Hkrati pa lahko rečemo, da izdelki običajno niso narejeni, da bi spodbujali ustrahovanje v spletnem okolju. Spletno ustrahovanje je namreč zgolj posledica odločitev posameznikov, ki uporabljajo določen izdelek.

»Spletno ustrahovanje je posledica odločitev posameznikov, ki uporabljajo določen izdelek.«

Vaja 2.4: Domača naloga — Iskanje pomoči

01. Poiščite tri organizacije (vsaj 2 slovenski), ki nudijo pomoč žrtvam spletnega ustrahovanja.

DELOVNI LIST 2.1

MOJ PROFIL

Ime:

Starost:

Datum rojstva:

Naslov:

Šola:

Kje se rad zadržuješ?

Katere so tvoje najljubše knjige?

Kateri so tvoji najljubši športi?

Kateri so tvoji najljubši filmi?

Kakšno glasbo rad poslušаш?

Si samski ali zaseden?

Sebe bi opisal kot:

Jaz sem:

Mislim:

Čutim:

Upam, da bom:

Jezen sem, ko:

Nameravam:

Najbolj sem žalosten, ko:

Na živce mi gre, če:

Obožujem:

Sovražim:

Podpis:

Datum:

3. LEKCIJA

VŠEČ MI JE / NI MI VŠEČ

Pripomočki in gradivo

- Študije primerov
- Papir za plakat in barvice ali flomastri
- Kopije delovnih listov 3.1 in 3.2

Metode dela

- Analiza primerov
- Skupinsko zbiranje idej in predlogov
- Oblikovanje letaka z nasveti

Učni cilji

- Učenci bodo razumeli, kako nas internet vedno in povsod spremlja in kako to vpliva tudi na vseprisotnost trpinčenja.
- Učenci se bodo dogovorili glede nekaterih osnovnih pravil za preprečevanje ustrahovanja v spletnem okolju.
- Učenci bodo na osnovi razprave v gibanju pripravili letak s pravili za boj proti ustrahovanju v spletnem okolju (kaj je dovoljeno in kaj ne).

V tej lekciji se bodo učenci pogovarjali o tem, kako preprečiti tradicionalne oblike ustrahovanja in ustrahovanje v spletnem prostoru.

Vaja 3.1: Igra za raziskovanje narave interneta

7 minut

01. Učencem razdelite delovni list 3.1. Povejte jim, da imajo na voljo 2 minuti za reševanje delovnega lista in da je zelo pomembno, da vajo pravočasno zaključijo. Če želite lahko naredite tekmovanje in ponudite nagrado (tablico čokolade) za tistega, ki bo prvi izpolnil delovni list.
02. Medtem ko učenci rešujejo delovni list, jih skušajte motiti. Postavljajte jim vprašanja, recite jim, naj začnejo poskakovati na mestu ali naj zaprejo oči, lahko predvajate motečo glasbo ipd. Storite vse, kar je v vaši moči, da jim preprečite pravočasno dokončanje naloge.
03. Nato učence vprašajte, kako so se počutili ob tej izkušnji.

Kako ste se počutili ob tej izkušnji?

Priporočeni odgovori:

- Bil sem zmeden in nisem razumel, kaj se pravzaprav dogaja in zakaj.
- Postal sem nestrpen in živčen, ker nisem mogel v miru dokončati naloge.
- Vse skupaj me je vznemirilo, ker sem imel občutek, da se učiteljica spravlja name.
- Nerodno mi je bilo, ker sem bil izpostavljen.
- Vse skupaj me je zabavalo, čeprav je bilo malo čudno.

04. Razložite, da ta izkušnja ponazarja, kako lahko internet vdre v vse vidike našega življenja. Učenci naj nato premislijo o spodnjem vprašanju. Odgovorijo lahko z besedami ali čustvenimi simboli.

? Kako bi se počutili, če bi vas ves čas prekinjali z grozilnimi komentarji?

Priporočeni odgovori:

- Bil bi zelo negotov glede tega, kdo sem, in bi verjetno začel dvomiti o vsem.
- Bil bi ogrožen in jezen. Nerodno bi mi bilo, še posebej, če bi me ustrahovali na javnem forumu.
- Bil bi napet in se niti doma ne bi mogel sprostiti.
- Padel bi v depresijo, počutil bi se ničvrednega, saj me tisti, ki ustrahujejo, gotovo niso izbrali brez razloga.
- Jezen bi bil, ker se spravljajo name. Bil bi zmeden in bi poskušal razumeti, kaj sem storil, da sem povzročil ta napad.

Ključne besede: Če učenci potrebujejo malo spodbude, uporabite nekaj ključnih besed. Na tej točki lahko učenci dopolnijo plakat o posledicah ustrahovanja.

→ ničvreden	→ jezen
→ negotov	→ razočaran
→ osramočen	→ zmeden
→ ponižan	→ nezaupljiv
→ depresiven	→ neustrašen
→ napet	→ neprijubljjen
→ bolan	

»Kako bi se počutili, če bi vas ves čas zasipali z grozilnimi komentarji?«

3. LEKCIJA

VŠEČ MI JE / NI MI VŠEČ

Vaja 3.2:

Všeč mi je/Ni mi všeč spletno ustrahovanje

15 minut

01. Učence razdelite v skupine po štiri ali pet. Vsaka skupina naj prejme eno študijo primera (glej delovni list 3.2) in se pogovori o tem, kako zaustaviti ali preprečiti ustrahovanje v danem primeru.

Kako lahko ustrahovanje ustavimo oz. preprečimo v danem primeru? Poiščite vedenjske in tehnične ukrepe za preprečevanje ustrahovanja v danem primeru.

Priporočeni odgovori:

Vedenjski ukrepi

Če se žrtvi ustrahovanja to zdi varno, naj se najprej poskuša pogovoriti z osebo, ki jo ustrahuje. Žrtev naj nasilnežu razloži, da ji to, kar se je dogajalo oz. je bilo izrečeno, ni všeč in bi rada vedela, kaj se dogaja. Pisna sporočila lahko namreč včasih napačno razumemo, spletne vsebine pa včasih tako hitro in nepremišljeno spišemo, da ljudi mimogrede in nenamerno prizadenemo. Če se žrtev ustrahovanja odloči, da se bo pogovorila z nasilnežem, je pomembno, da se tudi sama ne zaplete v ustrahovanje in najde načine nenasilne komunikacije.

Če se ustrahovanje tudi po pogovoru nadaljuje, je pomembno, da žrtev poišče pomoč. Najbolje se je po pomoč zateči k učitelju ali drugi odrasli osebi, ki ji lahko zaupa in lahko prevzame vlogo posrednika in ji pomaga najti rešitev oz. jo preusmeri k tistemu, ki ji lahko nudi ustrezno podporo. Žrtev lahko pokliče tudi na Tom telefon na 116 111. Če je ustrahovanje povezano z grožnjami, je morda najbolje poiskati pomoč Policije.

Tehnični koraki:

- Grozilna sporočila shranite, ker bodo služila kot dokazno gradivo v preiskavi. Shranite lahko tudi posnetke zaslona.
- Neprimerno vsebino prijavite skrbnikom spletnih strani, da jo odstranijo iz družabnih omrežij.
- Spremenite nastavitve (zasebnosti) uporabniškega računa in okrepite nadzor nad tem, kaj drugi objavljajo o vas na družabnem omrežju.
- Na svojem uporabniškem računu onemogočite možnost objavljanja anonimnih sporočil. Tako boste lažje vedeli, kdo je odgovoren za ustrahovanje.
- Ko veste, kdo vse je odgovoren za ustrahovanje, lahko te osebe blokirate in preprečite vso nadaljnjo komunikacijo z njimi. Tudi ponudnik mobilne telefonije lahko določene številke blokira.
- Spremenite geslo za dostop do družabnega omrežja in hekerjem preprečite dostop do vašega uporabniškega računa.

Delo v skupini naj traja pet minut. Nato naj skupine svoje odgovore predstavijo celemu razredu. Odgovore zapišite na tablo in razdelite v dve kategoriji: kaj storiti (všeč mi je) in česa ne storiti (ni mi všeč).

Opombe za učitelja

Izberite študije primerov, za katere menite, da bodo najbolj koristne za vaše učence. Izogibajte se študijam primerov, ki bi lahko vznemirile katerega od učencev ali ga celo izpostavile ustrahovanju. Študiji primerov 3 in 5 sta namenjeni počasnejšim bralcem.

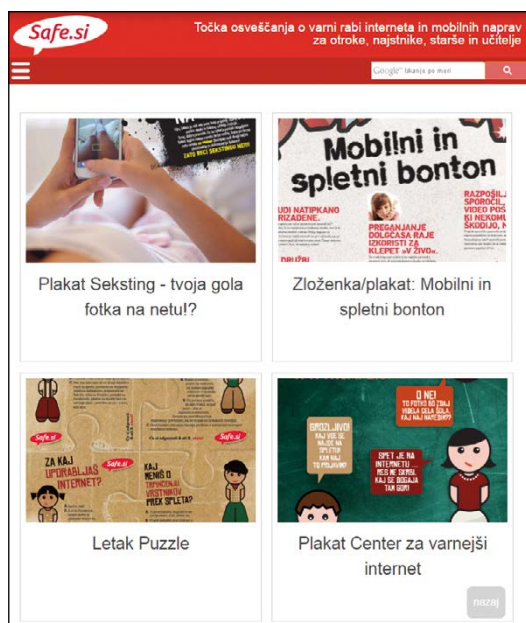

Vaja 3.3: Izdelava letaka z nasveti za boj proti ustrahovanju v spletnem okolju

10 minut

01. Vsak učenec naj na podlagi informacij, ki so bile zbrane med razpravo, pripravi svoje besedilo letaka z nasveti, kako prekiniti ali preprečiti ustrahovanje v spletnem okolju. Letak je namenjen sošolcem oz. vrstnikom in mora vsebovati nasvete glede tehničnih in vedenjskih ukrepov za boj proti ustrahovanju v spletnem okolju. Letak naj vsebuje tudi seznam organizacij, ki so jih učenci našli med vajo 2.4. Letake boste

dokončali šele v okviru naslednjih dveh vaj in na koncu bodo vsi letaki našli svoje mesto na velikem plakatu o posledicah ustrahovanja. Izdelava letaka simbolizira, kako se lahko s skupnimi močmi borimo proti ustrahovanju.

www.safe.si/gradiva/gradiva-za-najstnike

Za izdelavo letaka lahko uporabite tudi nekatere meme in gradiva na spletni strani Safe.si.

DELOVNI LIST 3.1

SPLETNO USTRAHOVANJE ISKANJE BESED

T R P I N Č E N J E G D H P F
M L W P A Z Š H Ž J Č N J O D
P O S N E T E K Z A S L O N A
I Č B A N O S H M A P Z V I G
Š Ž M I M Ž T U N V N I E Ž C
R N A D L E G O V A N J E E E
I O N Č Š N N B Č N N S I V L
Z K Z F I I I E B A Z J Š A A
L S T D M R V T R S M Z Č N V
O E R N A A P I E I W U E J O
Č T O E N N K B Č L X T J E Z
I S L J Z O O E V J E S L G A
T C E M L R I M Š E F F G Ž P
E L Č B N E J N A Š A N O P O
V D M I N O D V E S P H K N Č

Poišči naslednjih deset besed, ki so povezane s spletnim ustrahovanjem in zapiši njihove definicije. Skrite so tudi nekatere druge besede povezane z ustrahovanjem. Jih najdeš?

01. anonimnost:

02. psevdonim:

03. označevanje:

04. oponašanje:

05. poniževanje:

06. izločitev:

07. nadlegovanje:

08. samonadzor:

09. mobilni telefon:

10. posnetek zaslona:

DELOVNI LIST 3.2

ŠTUDIJE PRIMEROV USTRAHOVANJA V SPLETNEM OKOLJU

01

IVONINE MUKE S SPLETNIMI SPOROČILI

Ivona že od majhnih nog živi v Sloveniji. Je športnica in spomladi so jo izbrali, da bo Slovenijo zastopala na mladinskem evropskem prvenstvu v atletiki na Švedskem. Ivona se je evropskega prvenstva sprva zelo veselila, a potem so jo obšli dvomi. Sotekmovalka, ki jo Ivona slabo pozna, je na družabnem omrežju napisala: »Morda bi morali organizatorji preveriti rojstne liste, preden ljudi vključijo v SLOVENSKO reprezentanco.« Ivona se sprva ni odzvala

na komentar. Slovensko državljanstvo ima že več kot deset let in počuti se Slovenka od glave do pet. Od takrat je Ivona prejela različna sporočila po telefonu in preko družabnega omrežja, v katerih piše, da naj se vrne tja, od koder je prišla, in da naj hitro steče domov in si reši življenje. Ne ve, kdo ji pošilja sporočila. Ker so sporočila zasebna, ne ve, kako lahko prijavi pošiljatelja oz. pošlje poročilo o incidentu. Sporočila so jo tako močno prizadela, da se na treningih težko zbere in premišljuje o tem, da bi odstopila iz reprezentance.

02

JAKOB V 16. ROJSTNI DAN

Jakob je bil vedno dober učenec. V šoli se vedno zelo trudi, saj bi rad postal učitelj. Nedavno je s skupino prijateljev iz šole praznoval svoj 16. rojstni dan. Igrali so se igrico steklenica resnice in Jakob je dobil izziv, da poljubi enega od fantov v krogu. Jakob je želel, da vse skupaj čim prej mine, zato se je obrnil k Benu, ki je sedel ob njem, in ga na hitro bežno poljubil na lica. Misli je, da bo vse skupaj hitro pozabljeno, a nekdo je poljub fotografiral in fotografijo objavil s pripisom

»totalno gej.« Fotografija sedaj kroži po internetu, ljudje jo komentirajo in marsikdo trdi, da je Jakob noro zaljubljen v Bena. Jakob ne ve, kaj naj stori. Fotografijo bi rad uničil, a zdi se, da je to nemogoče. Boji se, da bodo fotografijo videli starši. Pravzaprav še sam ne ve, ali so mu bolj všeč dekleta ali fantje. Najbolj ga skrbi to, da bi fotografijo videl potencialni delodajalec in jo uporabil proti njemu. Konec koncev Jakob ni še nikoli srečal homoseksualnega učitelja.

DELOVNI LIST 3.2

ŠTUDIJE PRIMEROV USTRAHOVANJA V SPLETNEM OKOLJU

03

LUCIJINI SOVRAŽNIKI BREZ OBRAZA

Vsi vedo, da je Lucija velika poznavalka pop glasbe. Pozna vse glasbene lestvice in rada gre na vse dobrodelne koncerte. Nekateri zavijajo z očmi in pravijo, da dobi brezplačne vstopnice samo zato, ker ima Downov sindrom, a Lucija ve, da to ni res. Ona je res prava oboževalka! Lucija je začela na svojem najljubšem družabnem omrežju prejemati vprašanja in komentarje anonimnežev. Večina vprašanj je zabavnih, a nekatera so tudi kočljiva. Spraševali so jo, ali je

bila z nekaterimi fanti v razredu. Luciji to ni všeč, ker gredo takšna vprašanja na živce fantom, ki se potem jezijo na njo in puščajo hudobna sporočila na njenem zidu. Nekateri komentirajo, da je prestara za pop glasbo in da mora odrasti. Lucija je zaradi sporočil vse bolj razburjena, saj ne ve, kdo jih objavlja in zakaj se ljudje norčujejo iz nje. Še pred enim letom so vsi poslušali pop glasbo in jo občudovali, ker je hodila na vse koncerte.

04

TOMOV ZMENEK Z NOČNO MORO

Tomu se je bilo vedno nekoliko neprijetno pogovarjati z dekleti. Tom je sramežljive narave, nizke rasti in ni tako zabaven kot nekateri njegovi vrstniki. Odloči se poskusiti spletne klepetalnice. Med obiskom ene izmed klepetalnic se zaplete v pogovor s prijazno deklico po imenu Rebeka. Rebeka in Tom se takoj ujameta. Oba obožujeta potapljanje in se pripravljata na zaključni preizkus znanja. Po nekaj tednih se odločita za spletni zmenek v živo, da se lahko preko kamere končno tudi vidita. Tom je precej nervozen zaradi klica in se nanj dobro pripravi. Uporabi izdatno količino bratovega gela za lase. Ko pokliče Rebeko, naletita na tehnične težave. Njena kamera se

noče prižgati. Tom iz ozadja sliši smeh, a sklepa, da se vse to dogaja samo zato, ker je tudi Rebeka živčna. Rebeka pravi, da ji je Tom všeč in da bi ji bil mogoče še bolj všeč, če bi ji pokazal kaj več. Na koncu se Tom sleče vse do spodnjic. Občutek ima, da je Rebeka zelo zadovoljna. Naslednji dan vsi poznajo njuno zgodbo, kot da so bili vsi prisotni na njunem zmenku. Tomu nikakor ni jasno, kako je to možno. Šele ko vidi posnetek, razume, da Rebeka nikoli ni zares obstajala in da je njun zmenek na spletu posnela skupina fantov iz šole. Tom se počutil skrajnje ponižano. Vsi so videli posnetek in se šalili, da ima Tom telo osemletnika.

05

ENA POTEHAVŠČINA PREVEČ ZA MIHO

Miha s prijatelji na spletu vedno kaj ušpiči. Ves čas tekmujejo med seboj v potegavščinah in primerjajo, kdo je komu kaj ušpičil. Družčina se je zelo zabavala vse do trenutka, ko je eden od prijateljev vdrl v Mihov uporabniški račun in spremenil njegovo geslo za dostop do družabnega omrežja. Miha nima več dostopa

do svojega uporabniškega računa, medtem ko družčina veselo objavlja stvari v njegovem imenu. Ni mu mar, kaj pravijo o njem, a moti ga to, da so začeli v njegovem imenu opravljati druge ljudi in širiti laži o njih. Miha je zato postal zelo nepriljubljen na šoli. Nekaj pikrih objav je letelo tudi na učitelje. Ravnatelj je izvedel, da je za laži, ki krožijo po spletu, kriv Miha, ki se bo nedvomno znašel v težavah.

DELOVNI LIST 3.2

ŠTUDIJE PRIMEROV USTRAHOVANJA V SPLETNEM OKOLJU

06

PETJA JE OZNAČENA

Petja sovraži predalčkanje. Vedno je bila zelo brez predsodkov.. Starši so ji zaupali in ji dovolili, da sama sprejema svoje odločitve. Ravnali so pravilno, saj se Petja ne bi mogla pokoriti pravilom drugih, tudi če bi hotela. Všeč so ji tako dolgolasi metalci kot popularne fantovske skupine. Dobro se pozna, ve, kaj ji je všeč in kaj ne, in nima nobenih težav s svojo samopodobo. Petja ima težave samo v šoli. Obiskuje šolo za dekleta, ker je to najboljša šola v okolici, a se zares težko prilagaja šolskim pravilom primerne vedenja in oblačenja. Rada ima krajše, bolj pankovske pričeske in namesto krila,

ki je obvezni del šolske uniforme, se raje obleče v trenirko.

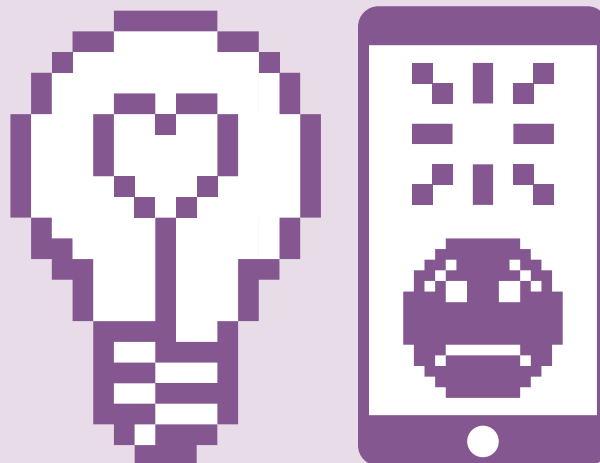
V nekem trenutku so jo začele nekatere sošolke obrekovati. Ena od sošolk je komentirala eno izmed njenih fotografij na spletu: »Lahko bi se že enkrat normalno oblekla!« Ena druga sošolka je Petjo vsako jutro prijavila na spletno stran šole za fante. Označila jo je tudi na nekaterih slikah šole za fante, čeprav Petja ni na njih. Ko jo je Petja vprašala, zakaj to počne, je dekle odgovorilo: »Če se oblačiš kot fant, pojdi na fantovsko šolo.« Petjo je začelo vse skupaj motiti. Skrbi jo, da bi ljudje začeli misliti, da res hodi na šolo za fante med poukom in bo za to kaznovana. Samo še tega se ji manjka.

07

KATJINA IZKLJUČITEV IZ POGOVORA

Katja se je pravkar preselila v nov kraj in začela hoditi v novo šolo. Starši so ji obljubili, da je to njihova zadnja selitev. Katja upa, da bo lahko končno našla prijateljice svojih let. Hitro se vključi v družbo in izmenja telefonske številke z dekleti, ki se ji zdijo prijazna. Presrečna bi bila, če bi se lahko po šoli in konec tedna družila s prijateljicami, namesto da igra varuško mlajši sestrici in bratcu. Dekleta si vsak večer izmenjajo nekaj sporočil. Trenutno se dogovarjajo, da bodo konec tedna obiskale nakupovalno središče. Starejša sestra ene od deklet naj bi jih z avtomobilom odpeljala v mesto.

Katja jim sporoči svoj naslov in se že veseli sobote, ko naj bi prišle ponjo. V soboto ni o dekletih ne duha ne sluha. Katja jih poskuša poklicati, a se ji nobena ne oglasi. Ko jih v ponedeljek v šoli vpraša, kaj se je zgodilo, ji odgovorijo, da so se na koncu dogovarjale preko aplikacije za pošiljanje sporočil, ki je verjetno nima na svojem telefonu. Rekle so, da se je lažje in cenejše dogovarjati na takšen način in da si bo morala naložiti aplikacijo, če bo želela komunicirati z njimi v prihodnje. Katja ve, da ji starši ne bodo mogli kupiti pametnega telefona. Dobi občutek, da se je želijo dekleta znebiti. Ker se je Katjina družina v preteklosti velikokrat selila, si je Katja nabrala že veliko tovrstnih izkušenj.

4. LEKCIJA

KDO VSE JE VPLETEN?

Pripomočki in gradivo

- Videoposnetek »Let's Fight it Together« ali opis v Prilogi 3
- Plakat Všeč mi je / Ni mi všeč
- Fotokopije pisem teti Agoniji (delovni list 4.1)

Metode dela

- Spraševanje
- Skupinska razprava
- Pisanje pisem
- Delo v parih

Učni cilji

- Učenci se bodo poskušali poistovetiti in sočustvovati z različnimi udeleženci ustrahovanja.
- Učenci bodo pripravili pisne odgovore na konkretna vprašanja ljudi o tem, kje lahko poiščejo pomoč in kako lahko zaustavijo ustrahovanje.
- Učenci bodo znali opisati postopke, ki jim morajo slediti opazovalci, da bi ustavili ustrahovanje.
- Učenci bodo pridobili samozavest za posredovanje v primerih trpinčenja in bodo znali poiskati pomoč v takih primerih.

V tej lekciji spoznavamo vloge aktivnih in pasivnih udeležencev ustrahovanja in načine spodbujanja opazovalcev, da ukrepajo.

Vaja 4.1: Začarana veriga ustrahovanja

15 minut

01. Učenci naj se spomnijo Joejeve zgodbe z videoposnetka, ki so si ga ogledali med prvo lekcijo.
02. Učenci naj na osnovi Joejevih ali svojih lastnih izkušenj premislijo in potem odgovorijo na spodnja vprašanja.

? Kdo je skušal ukrepati oz. je Joeju ponudil pomoč, ko je postal žrtev ustrahovanja?

Priporočeni odgovori: Mamo je začelo skrbeti takoj, ko je opazila, da se Joe čudno vede. Čeprav je spremembe zelo hitro opazila, se ji je Joe na začetku izmaknil. Ko je našla njegov video dnevnik, je doumela, kaj se dogaja, in začela ukrepati proti trpinčenju. Najprej se je z Joejem odkrito pogovorila in potem poiskala pomoč ravnateljice. Tudi učiteljica je opazila, da je Joe žalosten, in se poskušala na šolskem dvorišču pogovoriti z njim. Tudi ona je imela zvezane roke in mu ni mogla pomagati, saj je Joe vztrajal, da je vse v redu in da želi, da ga pustijo pri miru.

? Kdo bi lahko bil pomagal Joeju, pa mu ni?

Priporočeni odgovori: Vsi njegovi nekdanji prijatelji so bili priča ustrahovanju in bi se lahko zavzeli zanj ter ga podprli. Vsi, ki so videli spletno stran, bi lahko prijavili neprimerno vsebino (preko spletne prijave ali pri odgovorni odrasli osebi). To bi lahko storili diskretno in anonimno, tako da se ne bi izpostavljali. Tudi učenci na avtobusu bi Joeju lahko pomagali. O dogodku bi lahko poročali odgovorni odrasli osebi ali mentorju, lahko pa bi tudi preprosto stopili do Joeja, se z njim pogovorili ali prisedli k njemu na avtobusu. Nič od tega se ni zgodilo in Joe je bil osamljen. Na avtobusu je dobil občutek, da ga vsi sovražijo.

- 03.** Učitelj naj se nato z učenci pogovori o tem, kaj bi storili, če bi naleteli na prometno nesrečo na poti v šolo. Bi se ustavili in poskušali pomagati oz. poklicati pomoč? Kaj bi se zgodilo, če se nihče ne bi ustavil? Enako izbiro imamo, ko smo priča ustrahovanju in trpinčenju.

Učencem predstavite pojem »opazovalec« oz. »priča.« Opazovalci so priče ustrahovanja. Niso ne njegove žrtve ne storilci. Pogosto je število opazovalcev nasprotno sorazmerno z verjetnostjo, da posameznik ukrepa. Več kot je opazovalcev, manjša je verjetnost, da kdo ukrepa. Temu pojavu pravimo učinek pasivnega opazovalca.

Učenci naj nato premislijo o spodnjih vprašanjih:

? Zakaj ljudje ne ukrepajo, ko so priča ustrahovanju?

Priporočeni odgovori:

- Ljudje ne ukrepajo, ker se bojijo, da bi sami postali žrtve ustrahovanja.
- Občutek imajo, da ne poznajo celotnega ozadja in se zato ne želijo vpletati.
- Ko skušajo pomagati, prejmejo tudi sami grozilna sporočila.
- Ne vedo, kaj naj storijo.
- Ustrahovanja ne prepoznajo.
- Hočejo ostati »in« in se družiti s priljubljenimi sošolci.
- Ne želijo se postaviti na eno stran.
- Tudi sami so vpleteni v ustrahovanje in se bojijo težav, ki bi lahko sledile, če posežejo v zadevo.

? Kako lahko opazovalci pomagajo, ne da bi se pri tem izpostavljali?

Priporočeni odgovori: Opazovalci lahko prek spleta prijavijo spletno ustrahovanje. Običajno je postopek oddaje prijave anonimen. Opazovalci lahko dogodek zaupajo tudi mentorju ali drugi odgovorni odrasli osebi. Opazovalci lahko poudarijo, da želijo ostati anonimni, ker ne želijo postati naslednja žrtev nasilnežev. Opazovalci lahko pomagajo tako, da pristopijo k žrtvi in jo podprejo. Če bomo spregovorili na umirjen način in žrtev podprli, ne da bi se pri tem nasilnežem želeli maščevati, bodo nasilneži razumeli, da so bila njihova dejanja opažena in niso odobravana. Če se bomo žrtvi približali na samem in ji ponudili podporo, bo morda zbrala pogum, da poišče pomoč.

? Ali imajo nasilneži kakšno korist od opazovalcev, ki se odločijo ukrepati?

Priporočeni odgovori: Ko se nekdo odloči pozitivno ukrepati, imajo od tega koristi tudi nasilneži, saj se tako začnemo s problemom ukvarjati in lahko najdemo ustrezne rešitve za vse udeležene. Pogosto je razlog za nasilno obnašanje nekoga to, da ima tudi sam težave. S tem ko posežemo v situacijo, lahko nasilnežu priskrbimo pomoč in podporo, ki ju potrebuje. Takšni posegi lahko pomagajo končati spor, ki je težil osebo, ki je ustrahovala.

»S tem, ko posežemo v situacijo, lahko nasilnežu priskrbimo pomoč in podporo, ki ju potrebuje.«

4. LEKCIJA

KDO VSE JE VPLETEN?

Vaja 4.2: Teta Agonija v boju proti ustrahovanju

10 minut

01. Učenci naj delajo v parih. Vsak par naj dobi nekaj pisem teti Agoniji (glej delovni list 4.1). Razdelite lahko tudi seznam podpornih organizacij in seznam nasvetov za priče ustrahovanja (prilogi 4 in 6). V pismih so zajete zgodbe žrtev, nasilnežev in različnih opazovalcev.
02. Učenci naj v odgovor tistim, ki so pismo napisali, napišejo tri kratke nasvete. Vsak par naj odgovori na dve pismi in potem poroča celi skupini, kakšne nasvete bi dal pošiljateljem.

Opombe za učitelja

Pomembno je, da učitelj sodeluje v razpravah in se tako prepriča, da nasveti ne vključujejo nasilja ali so neučinkoviti. Odgovori morajo vsebovati strategije za boj proti ustrahovanju in ime osebe ali organizacije, na katero se lahko protagonist obrne po pomoč. Učitelj mora ob razlaganju vloge opazovalcev poudariti spodnje točke.

- Vedno je treba upoštevati varnost priče. Opazovalci ne smejo biti nikoli pahnjeni v situacijo, kjer bi bili sami izpostavljeni zlorabi ali nasilju.
- Ključno je da so priče v svojem posredovanju v primerih trpinčenja močne, pozitivne in asertivne (odkrito in jasno izražanje svojih stališč ob upoštevanju sogovornika). Na ustrahovanje se ne smejo nikoli odzivati z nasiljem, ki je prav tako oblika ustrahovanja.

Vaja 4.3: Kaj mora in česa ne sme storiti opazovalec

10 minut

01. Učenci naj napišejo seznam priporočil za opazovalce, kaj morajo in česa ne smejo storiti, ko posežejo v primer ustrahovanja. Smernice, ki jih pripravijo, naj učenci dodajo na letake za boj proti ustrahovanju, ki so jih pripravili prejšnjo uro.

DELOVNI LIST 4.1

PISMA TETI AGONIJI O USTRAHOVANJU

Napišite odgovor za vsako posamezno pismo.

V vsakem odgovoru ponudite tri nasvete.

1. pismo

Draga teta Agonija,
Obožujem svoj telefon in svoj čas še posebej rad preživljam na družabnih omrežjih. Pred kratkim pa sem začel prejemati kup anonimnih groženj. V sporočilih je pisalo: »Še eno takšno, pa bo po tebi. Naslednja bo tvoja sestra. Boljše zate, če se preseliš kam drugam!« Sanja se mi ne, kdo pošilja ta sporočila in zakaj. Prosim, povej mi, kaj naj naredim. Vseeno mi je, kaj se zgodi z menoj, a strah me je, da bodo storili kaj strašnega moji družini.

Hvala,
Jan

Dragi Jan,
V tej situaciji je najbolje, da storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,

ali _____

Kadar koli si prestrašen ali negotov, kaj narediti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.
teta Agonija

2. pismo

Draga teta,
Kaj dogaja? Nisem najbolj ponosen na svoja dejanja in strah me je, da bom imel kmalu resne težave. Ne vem, na koga naj se obrnem. Ena moja sošolka je prava čudakinja. Oblači se otročje, ima čuden vonj in ves čas sprašuje popolnoma nesmiselna vprašanja. Počasi nam je začela iti pošteno na živce, zato smo si dali duška in na blogu navedli vse razloge, zakaj nas spravlja ob živce. Vse skupaj je bilo mišljeno kot šala, a na koncu smo popolnoma izgubili nadzor nad spletnim dnevnikom in vsi po vrsti so začeli objavljati svoje komentarje v njem. Nekateri menijo, da je stran zabavna, drugi nam pišejo in pravijo, da smo nasilneži. Po govoricah sodeč je spletni dnevnik dekle tako prizadel, da se je začela rezati. Zelo žal mi je za vse to in strah me je, kaj se bo zgodilo.

Prosim, POMAGAJ!
Obupan anonimnež

Dragi obupani anonimnež,
V tej situaciji je najbolje, da storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,

ali _____

Kadar koli si prestrašen ali negotov, kaj narediti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.
teta Agonija

DELOVNI LIST 4.1

TETA AGONIJA V BOJU PROTI USTRAHOVANJU

3. pismo

Draga teta,
Potrebujem tvojo pomoč! Moja prijateljica Nadine je iz Nigerije. Nedavno sva skupaj sodelovali v šolski predstavi in se odlično zabavali. Medtem ko sva v zaodrju čakali na nastop, naju je družčina slikala v različnih šaljivih pozah. Po predstavi je eno dekle vse te slike dobronamerno objavilo na spletu. Slike niso bile najboljše kakovosti, saj je bila osvetlitev zaodrja precej slaba. Pravzaprav je njihova kakovost tako slaba, da na nekaterih slikah vidiš samo Nadinine oči in zobe. Nekateri so začeli te slike deliti naprej s pripisom: »STOP! Nikoli ne veš, kaj preži iz ozadja.« Slike je videlo ogromno ljudi in res mi žal, da so izzvale takšen rasistični odziv. Kaj naj storim?

Lep pozdrav,
Rozi

Draga Rozi,
Najbolje bo, če storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,
_____ ali _____

Kadar koli si prestrašena ali negotova, kaj storiti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.
Teta Agonija

4. pismo

Draga teta,
Pred nekaj meseci sem se odločila, da bom družini in prijateljem povedala, da sem lezbijka. Prijatelji v šoli so novico sprejeli z razumevanjem, celo moja družina je novico mirno prenesla. Težava je v tem, da je ena od mojih prijateljic začela pod vse moje slike objavljati komentarje tipa: »Oh, kako gej!« Mislím, da hoče s tem samo povedati, da je ne moti, da sem lezbijka, a vseeno se mi zdijo komentarji žaljivi, še posebej, ker poudarjajo stereotipe, ki veljajo v družbi. Na moj zid ves čas objavlja članke o spolnosti in spolni usmerjenosti. Objavila je tudi nekaj precej neprimernih videoposnetkov. Kaj naj storim? Ne želim je prizadeti, a sedaj me že prav nadleguje. Upam, da mi lahko pomagaš!

Objem,
T.

Draga T,
Najbolje bo, če storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,
_____ ali _____

Kadar koli si prestrašena ali negotova, kaj storiti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.
Teta Agonija

DELOVNI LIST 4.1

TETA AGONIJA V BOJU PROTI USTRAHOVANJU

5. pismo

Draga teta,

Imaš kakšen predlog, kako rešiti naslednjo situacijo? Lani se je naše moštvo uvrstilo v finale državnega prvenstva v hokeju. Finalna tekma je bila posneta. Imeli smo nekaj smole in na koncu izgubili. Nihče ni bil kriv za to. Vsi smo bili šokirani in razočarani. Nekdo se je dokopal do videoposnetka in naredil kolaž najtežjih trenutkov tekme za našega branilca Kristjana. Posnetek nosi naslov »Naša hokejska zvezda« in se norčuje iz napak, ki jih je storil. Kristjan ni najboljši igravec, a se vedno zelo trudi, in zelo mi je žal, da sedaj trpi. Mislim, da je posnetek delo igralca iz nasprotnega moštva. Na naslednjem državnem prvenstvu se jim bomo maščevali. Kaj še lahko storimo?

Žiga

Dragi Žiga,

Najbolje bo, če storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,

ali _____

Kadar koli si prestrašena ali negotova, kaj storiti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.

Teta Agonija

6. pismo

Draga teta,

Moja bivša najboljša prijateljica je začela hoditi z mojim bivšim fantom. Znorela bom! Vedela je, da sem še vedno zaljubljena vanj, pa ga je vseeno poljubila. Sedaj sta par in na spletu moram več čas gledati njune zaljubljene fotografije. Izdajalka! SOVRAŽIM jo! Nikoli več ne bova prijateljici! Odločila sem se, da bom vdrla v njen profil na družabnem omrežju in se malo poigrala. Nekatere slike sem obdelala v Photoshopu, da je na njih videti debela, ker zame ni nič drugega kot izdajalka, ki pripoveduje debele laži! Besna sem! Imaš še kakšno idejo, kako bi se ji maščevala? Želim, da cel svet ve, kakšna je v resnici!

Ana xoxo

Draga Ana,

Najbolje bo, če storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,

ali _____

Kadar koli si prestrašena ali negotova, kaj storiti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

Ohrani dobro voljo.

Teta Agonija

7. pismo

Draga teta,

Moje pismo te bo morda presenetilo, saj sem učiteljica, a zdi se mi, da tako dobro razumeš najstnike, da je vredno poskusiti in te prositi za pomoč. Vem, da so nekateri moji učenci žrtve ustrahovanja. Zaprli so se vase in izgubili vso samozavest. Vsi poskusi, da bi se pogovorila z njimi, so zaman. Najverjetneje jih ustrahujejo na spletu, saj sem na nekaterih družabnih omrežjih zasledila žaljiva sporočila, ki letijo na njih. Ne želim igrati detektiva in vohljati za njimi, samo res me skrbi, ker vem, kako hude so lahko posledice ustrahovanja. Kaj na storim? Najlepša hvala za tvoj čas in nasvet.

Lep pozdrav,

ga. K

Draga ga. K,

Najbolje bo, če storiš naslednje:

1. _____
2. _____
3. _____

Za dodatne nasvete se lahko obrneš tudi na _____,

ali _____

Kadar koli si prestrašena ali negotova, kaj storiti, je najbolje, da se pogovoriš z odgovorno odraslo osebo.

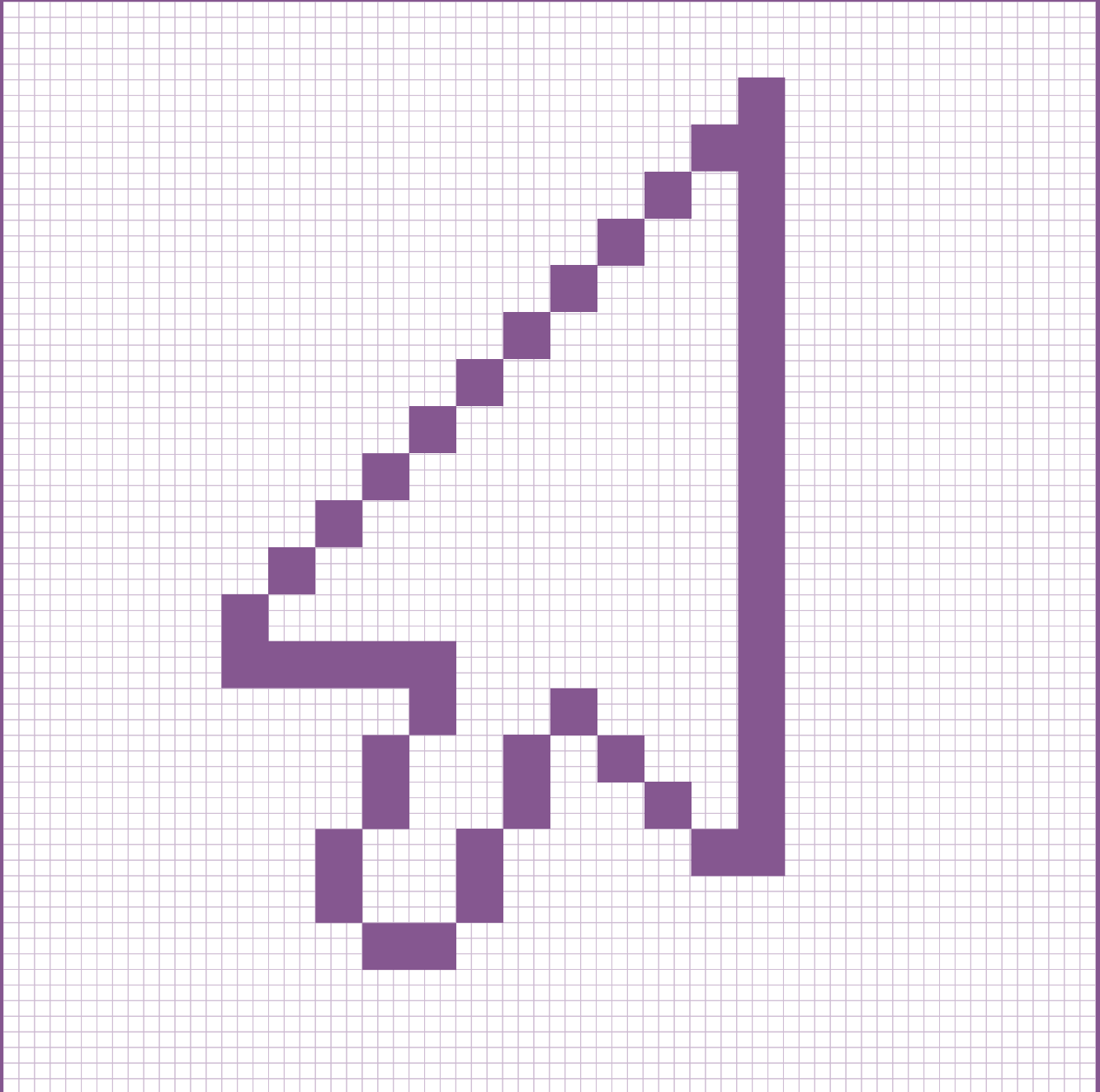
Ohrani dobro voljo.

Teta Agonija

5. LEKCIJA

PRIJAVI: #UKREPAM

5. LEKCIJA

PRIJAVI: #UKREPAM

Pripomočki in gradivo

- Internetni dostop za vse učence
- Fotokopije delovnih listov 5.1 in 5.2

Metode dela

- Analiza družabnih omrežij
- Delo v paru
- Iskanje informacij na internetu
- Spletna prijava
- Sestavljanje pisnega seznama

Učni cilji

- Učenci bodo raziskali vloge udeležencev in opazovalcev ustrahovanja v spletnem okolju.
- Učenci bodo postali bolj pozorni na ustrahovanje v spletnem okolju.
- Naučili se bodo oddati prijavo o ustrahovanju na družbenem omrežju in se seznanili s celotnim postopkom prijave.

Učenci se bodo naučili, kaj pomeni biti opazovalec in kaj aktiven udeleženec v spletnem ustrahovanju. Prav tako se bodo naučili proti ustrahovanju ukrepati s prijavo.

Vaja 5.1: Kaj pomeni opazovati in kaj sodelovati v spletnem ustrahovanju?

10 minut

S pomočjo te vaje bodo učenci razumeli, kaj vse spada pod ustrahovanje v spletnem okolju.

01. Učenci naj si izberejo družabno omrežje, o katerem bodo odgovarjali na vprašanja. Učenci naj v parih izpolnijo delovni list 5.1 (v povezavi z izbranim družabnim omrežjem).
02. Učenci naj izberejo različna družabna omrežja, tako da boste dobili širši vpogled v situacijo. Morda je dobro, da pred začetkom vaje preverite, ali so učenci zares izbrali različna družabna omrežja.

Učence moramo spodbujati, da ustrahovanje, ki so mu priča v spletnem okolju, prijavijo. Namen naslednje vaje je učence seznaniti s postopkom oddaje spletne prijave, zato da ga bodo obvladali.

Opombe za učitelja

Zelo pomembno je, da učence pred začetkom te lekcije seznanite s pravili in postopki šole za prijavo ustrahovanja. Učence moramo spodbujati, da primere spletnega ustrahovanja prijavijo tako na spletu kot šoli.

5. LEKCIJA

PRIJAVI: #UKREPAM

Vaja 5.2: : Prijava spletnega ustrahovanja

15 minut

01. Učenci naj v skupinah na internetu poiščejo odgovore na vprašanja na delovnem listu 5.2. Ne pozabite, da večina šol učencem ne omogoča, da v šoli dostopajo do družabnih omrežij. To pomeni, da bodo morali učenci nekatere odgovore poiskati za domačo nalogo.

? Kaj pomeni prijaviti komentarje, fotografije, videoposnetke ali druge spletne vsebine?

Priporočeni odgovori: Prijaviti komentar, fotografijo, videoposnetek ali drugo spletno vsebino pomeni, da s pomočjo orodij, ki jih imamo na voljo, spletno stran obvestimo o neprimerni oz. zlonamerni vsebini. Ko uporabniki naletijo na nezakonito, zlonamerno ali neprimerno vsebino na družabnih omrežjih, naj s pomočjo mehanizmov za prijavo zlorab družabno omrežje obvestijo o neprimerni vsebini. Moderatorji spletnih strani bodo na podlagi prijave pregledali vsebino in odstranili tiste dele, ki niso skladni s pogoji in pravili uporabe spletne strani. Prijaviti je potrebno vse primere spletnega ustrahovanja na družabnih omrežjih.

? Kakšno vsebino je potrebno prijaviti?

Priporočeni odgovori: Prijaviti je potrebno vso nezakonito, neprimerno in zlonamerno vsebino. Med takšno vsebino spadajo grožnje in ustrahovanje, kraja identitete ter slike ali informacije, ki bi lahko koga izpostavile nevarnosti. Npr. posnetki spolne zlorabe otrok, nadlegovanje, zloraba, ustrahovanje, nezaželena pošta in lažni uporabniški računi.

? Kaj se zgodi, ko družabnemu omrežju prijavíš neprimerno vsebino oz. zlorabo?

Priporočeni odgovori: Moderatorji spletne strani na podlagi prijave pregledajo in odstranijo vsebino, ki ni skladna s pogoji in pravili uporabe spletne strani.

? Kako prijaviti neprimerno vsebino ali neprimerno vedenje na spletu?

Priporočeni odgovori: Neprimerno spletno vsebino ali vedenje lahko prijavite s klikom na »Prijavi zlorabo« (v ang. Report Abuse). Odprl se vam bo obrazec, ki ga je treba izpolniti. Če na spletni strani ne najdete gumba »Prijavi zlorabo«, lahko pošljete e-pošto skrbniku spletnih strani in vprašate, kakšen je postopek za prijavo zlorab. V Sloveniji je nezakonito vsebino (sovražni govor in posnetke spolnih zlorab otrok) treba prijaviti tudi preko spletne strani www.spletno-oko.si ali Policiji.

? Ali bodo nasilneži izvedeli, kdo je oddal prijavo?

Priporočeni odgovori: Ne. Med oddajo prijave je vaša anonimnost zagotovljena. Storitcu lahko edino vi razkrijete svojo identiteto.

? Kaj lahko storite, če z ukrepi, ki so ali niso sledili prijavi, niste zadovoljni?

Priporočeni odgovori: Najprej preverite status prijave. Včasih obdelava prijav traja nekaj dni. Če prijavljate nezakonito vsebino, morate v Sloveniji prijavo poslati tudi Spletnemu očesu ali Policiji. Če je vsebina zlonamerna, a ni nujno nezakonita, je najbolje, da se zaupate odgovorni odrasli osebi, ki vam bo znala svetovati, kako ukrepati. Če se počutite osamljeni in ne morete nikomur zaupati, je najbolje, da pokličete Tom telefon na brezplačno telefonsko številko 116 111.

Safe.si

Učenci naj vajo dokončajo s pomočjo informacij, ki jih najdejo na spletnih straneh, posvečenih varni rabi interneta, npr. www.safe.si. Safe.si je slovenska točka osveščanja o varni rabi interneta. Spletna stran Safe.si (www.safe.si) vsebuje številne članke in gradiva, ki obravnavajo različne vidike ustrahovanja v spletnem okolju. Namenjena je staršem, učiteljem in mladim. Spletna stran ponuja izdatno zbirko informacij o različnih temah s področja varne rabe interneta, vključno s prijavo zlorab.

? Kakšnih vsebin ne prijavljamo preko spletnega obrazca?

Priporočeni odgovori: Ne prijavljate nedolžnih ljudi. Prijavo oddajte samo v primeru, da je oseba resnično odgovorna za kršitev. Na spletu lahko hitro pride do osebnih zamer. Morda se želite nekemu maščevati tako, da prijavite zlorabo in mu ukinejo uporabniški račun, ampak takšna prijava je neodgovorna in ima lahko resne posledice za vas in vašo rabo družabnih omrežij.

? Ali lahko prijavimo ustrahovanje, ki se izvaja preko zasebnih sporočil?

Priporočeni odgovori: Včasih. Različne strani ponujajo različne možnosti za oddajo prijav. Preverite, ali vaše najljubše spletne strani omogočajo prijavo zlorab, ki se dogajajo prek zasebnih sporočil.

? Kakšne so prednosti uporabe spletnih orodij za prijavo zlorab?

Priporočeni odgovori: Spletna orodja omogočajo hitro, preprosto, diskretno in anonimno prijavo zlorab. S prijavo zlorab prispevate k ustvarjanju boljšega digitalnega okolja. Prijava zlorabe predstavlja proaktivni ukrep v boju proti ustrahovanju v spletnem okolju in drugim oblikam spletnih zlorab.

? Kakšne so slabosti spletnih orodij za prijavo zlorab?

Priporočeni odgovori: Včasih se spletne strani počasi odzivajo na prijave, njihovi ukrepi so namreč odvisni od sredstev, ki jih imajo na voljo. Spletne strani lahko odstranijo sporno vsebino, a pogosto do tega pride prepozno, ko je vsebina že skopirana in v nekaterih primerih tudi že razširjena po spletu. Osebe, odgovorne za obdelavo prijav, imajo malo možnosti, da odpravijo dejanske vzroke, ki so privedli do zlorabe. Da bi odpravili vzroke zlorab, potrebujemo kombinacijo učinkovitih izobraževalnih programov, sodelovanje represivnih organov, odgovornih opazovalcev in usposobljenih terapevtov.

Vaja 5.3: Nasveti za prijavo spletnega ustrahovanja 10 minut

01. Učenci naj sestavijo seznam nasvetov za prijavljanje spletnega ustrahovanja. Nasveti naj obravnavajo vrsto vsebin, ki jih je treba prijaviti, način oddaje prijav in vse druge korake, s katerimi se izognemo vlogi pasivnega opazovalca zlorab in ustrahovanja.
02. Nasvete nato zapišite na letak za boj proti ustrahovanju v spletnem okolju (glej vajo 3.3). Pripravite dokončno podobo letakov in jih nato prilepite na plakat o posledicah ustrahovanja.

DELOVNI LIST 5.1

KAJ JE USTRAHOVANJE?

Izberite družabno omrežje in razložite, kaj je ustrahovanje z vidika različnih udeležencev ustrahovanja.

Družabno omrežje:

Žrtev

01. Prejemanje zlonamernih komentarjev na spletni strani

02.

03.

04.

05.

Nasilnež

01. Objavljanje/všečkanje prirejenih fotografij, ki so žaljive

02.

03.

04.

05.

Opazovalec

01. Ne prijavi zlorabe/neprimerne objave

02.

03.

04.

05.

Izberite družabno omrežje in razložite, kaj je ustrahovanje z vidika različnih udeležencev ustrahovanja.

Družabno omrežje:

Žrtev

01. Prejemanje zlonamernih komentarjev na spletni strani

02.

03.

04.

05.

Nasilnež

01. Objavljanje/všečkanje prirejenih fotografij, ki so žaljive

02.

03.

04.

05.

Opazovalec

01. Ne prijavi zlorabe/neprimerne objave

02.

03.

04.

05.

DELOVNI LIST 5.2

TEST: SPLETNA PRIJAVA ZLORAB/USTRAHOVANJA

Označite vse pravilne odgovore. Včasih je možnih več pravih odgovorov.

1 Kaj pomeni prijaviti komentarje, fotografije, videoposnetke ali drugo spletno vsebino?

- ☐ Napisati časopisno poročilo o spletnih vsebinah.
- ☐ Povedati odrasli osebi o sporni vsebini, ki ste jo videli na spletu.
- ☐ Uporaba spletnih orodij za prijavo zlorab, s katerimi spletne strani obvestimo o neprimerni vsebini.

2 Kakšne vsebine moramo prijaviti?

- ☐ Nezakonite vsebine
- ☐ Zlorabe
- ☐ Ustrahovanje
- ☐ Vsebine, ki se nam zdijo zabavne, a vemo, da lahko prizadenejo druge ljudi
- ☐ Nezaželeno pošto
- ☐ Lažne uporabniške račune
- ☐ Članke o človekovih pravicah

3 Kaj se zgodi, ko družabnemu omrežju prijavíš zlorabo?

4 Kako prijaviš neprimerno spletno vsebino ali vedenje?

5 Ali bo oseba, ki je objavila sporno vsebino, izvedela, kdo je oddal prijavo?

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Včasih

6 Kaj morate storiti, če niste zadovoljni z ukrepi, ki so ali niso sledili spletni prijavi zlorabe?

7 Kakšnih vsebin ne prijavljamo?

8 Ali lahko prijavimo ustrahovanje, ki poteka preko zasebnih sporočil?

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Včasih

9 Kakšne so prednosti uporabe spletnih orodij za prijavo zlorab?

10 Kakšne so slabosti uporabe spletnih orodij za prijavo zlorab?

6. LEKCIJA

DVE PLATI INTERNETA

Pripomočki in gradivo

- Revije in časopisi
- List papirja A3
- Lepilo
- Škarje
- Kopije delovnega lista 6.1

Metode dela

- Skupinska razprava
- Kolaž
- Raziskava

Učni cilji

- Učenci bodo znali naštetih svoje skrbi glede interneta.
- Učenci bodo ustvarili kolaž, s katerim bodo predstavili svoje videnje interneta, in opravili raziskavo o uporabi interneta.

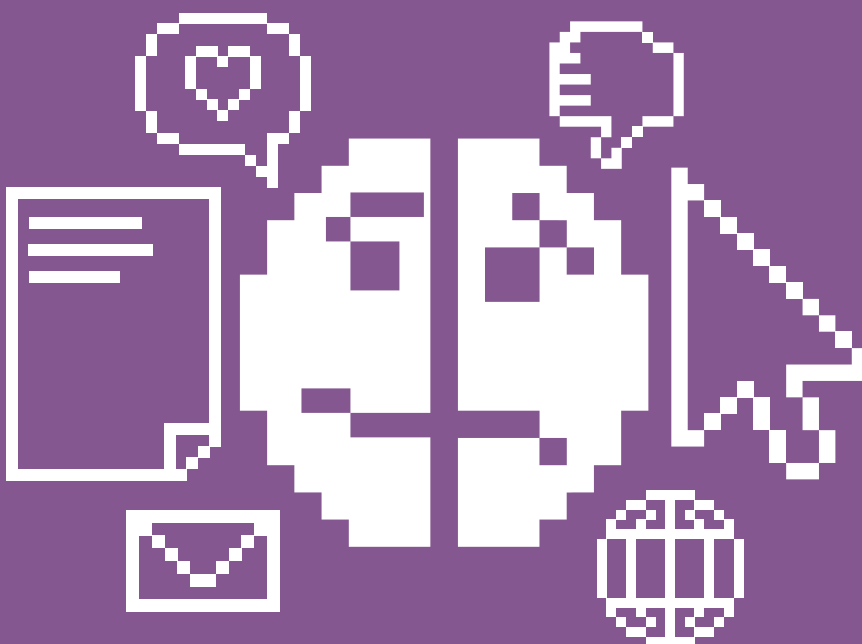
V tej lekciji učenci spoznavajo pozitivne in negativne vidike interneta. Na osnovi skrbi oz. negativnih vidikov interneta lahko nadalje razvijemo in dopolnimo smernice šole za varno rabo interneta in ukrepe za boj proti ustrahovanju.

Vaja 6.1:

Internet po apokalipsi

15 minut

01. Učenci naj si predstavljajo, da živijo v svetu po apokalipsi, kjer vlada popolna anarhija. Njihova naloga je določiti pravila interneta.
02. Vsak naj napiše tri pozitivne vidike interneta, ki jih želi zaščititi, in tri negativne vidike interneta, zaradi katerih so zaskrbljeni.
03. Vsak učenec naj pripravi svoj seznam, nato pa se o tem pogovorite s celim razredom.

Vaja 6.2: Dve plati interneta – v slikah in številkah

20 minut

01. Učenci naj se razdelijo v skupine na osnovi svojih interesov. Učenci, ki jim je všeč likovna umetnost in radi ustvarjajo, naj s pomočjo izrezkov iz revij izdelajo kolaže. Kolaži naj predstavijo pozitivno in negativno plat interneta. Učenci naj končni izdelek pripravijo do naslednje ure. Ob začetku naslednje učne ure naj vsak predstavi svoj izdelek.

Učenci, ki jih bolj zanimata matematika in znanost, naj pripravijo in (med sošolci) opravijo raziskavo, ki jo najdete na delovnem listu 6.1. Tako boste dobili nekaj statističnih podatkov o rabi interneta. Učenci lahko odgovore prilagodijo potrebam razreda. Zbrane podatke naj uredijo in predstavijo izsledke ob začetku naslednje učne ure.

Vsi člani skupine lahko sodelujejo pri pripravi vprašalnika, a samo nekateri naj bodo odgovorni za zbiranje odgovorov. Ostali člani skupine naj uredijo zbrane odgovore in rezultate raziskave grafično predstavijo. Raziskava lahko poteka ustno (intervjuji) ali pisno (izpolnjevanje vprašalnika v pisni obliki).

Namen vaj v tej lekciji je učence spodbuditi k premisleku o tem, katere prednosti interneta so zanje pomembne in kdaj morajo biti previdni med rabo interneta. Rezultati dela v tej lekciji jim bodo v pomoč, ko bodo v lekcijah, ki sledijo, analizirali in izpopolnjevali šolske pravilnike za varno rabo interneta.

»Namen vaj v tej lekciji je učence spodbuditi k premisleku o tem, katere prednosti interneta so zanje pomembne in kdaj morajo biti previdni pri uporabi interneta.«

DELOVNI LIST 6.1

KAKO POGOSTO...

Označi svoje odgovore

Aktivnost	Nekajkrat dnevno	Vsak dan ali skoraj vsak dan	Vsaj enkrat na teden	Nikoli ali skoraj nikoli	Ne vem/ ne želim povedati
Posodabljaš svoj profil na družabnem omrežju	☐	☐	☐	☐	☐
Bereš spletne članke	☐	☐	☐	☐	☐
Uporabljaš internet za šolsko delo	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjaš spletne vsebine (blog ali videoposnetke)	☐	☐	☐	☐	☐
Objavljaš slike	☐	☐	☐	☐	☐

7. LEKCIJA

PRENOVA PRAVIL

Pripomočki in gradivo

- Fotokopije ukrepov šole za boj proti ustrahovanju, pravilnika o sprejemljivi rabi interneta in smernic za varno rabo interneta
- Plakati iz vaje 6.2
- Kopije delovnega lista 7.1

Metode dela

- Predstavitve
- Zbiranje idej in predlogov
- Analiza besedil v skupinah
- Oblikovanje pravil v skupinah

Učni cilji

- Učenci bodo predstavili svoje izdelke in rezultate študije o pozitivnih in negativnih vidikih interneta.
- Učenci bodo analizirali in izpopolnili šolska pravila in ukrepe za boj proti ustrahovanju, pravilnik o sprejemljivi rabi interneta in smernice za varno rabo interneta.
- Učenci bodo s pomočjo znanja, pridobljenega v 6. lekciji, izpopolnili šolska pravila in pogoje uporabe interneta.

Na podlagi znanja, pridobljenega v 6. lekciji, bodo učenci analizirali in izpopolnili šolske ukrepe za boj proti ustrahovanju, pravilnik o sprejemljivi rabi interneta in smernice za varno rabo interneta.

Vaja 7.1: Naš internet v slikah in številkah

10 minut

01. Učenci naj sošolcem predstavijo ideje, ki so jih upodobili na kolažu, in rezultate raziskave. Učenci naj si zapišejo ključne ugotovitve in sporočila, ker jih bodo potrebovali v nadaljevanju učne ure. Kolaže obesimo, tako da se lahko učenci kadar koli vrnejo k njim in ponovno preberejo zapisana sporočila.

Vaja 7.2: Preučevanje pravilnikov

20 minut

01. Učence razdelimo v skupine in jim razdelimo kopije delovnega lista 7.1 (vsaka skupina dobi po enega). Prenova pravil – Ocenjevalni seznam in fotokopije šolskih ukrepov za boj proti ustrahovanju, pravilnika o sprejemljivi rabi interneta ali smernic za varno rabo interneta, ki jih bodo prebrali in analizirali. Če je šolski pravilnik zelo obsežen, lahko vsaka skupina obdela samo del pravilnika.
02. Učenci naj se v skupinah pogovorijo o pravilniku in ga po potrebi dopolnijo. Delovni list 7.1 bo izpostavil področja, ki bi jih bilo treba ponovno pogledati oz. obravnavati. Učenci naj se skušajo pri predlogih sprememb sklicevati na svoj kolaž in raziskavo.
03. Na koncu naj vsaka skupina poroča o predlaganih priporočilih za spremembo šolskega pravilnika. Na tablo napišite povzetek predlogov.
04. Učenci naj se dogovorijo o predlogih sprememb šolskega pravilnika, ki jih bodo predstavili vodstvu šole in svetu učencev.

DELOVNI LIST 7.1

PRENOVA PRAVIL OCENJEVALNI SEZNAM

S pomočjo seznama ovrednotite ukrepe šole za boj proti ustrahovanju, pravilnik o sprejemljivi rabi interneta ali smernice za varno rabo interneta.

Ukrepi za boj proti ustrahovanju ☐

Pravilnik o sprejemljivi rabi interneta ☐

Smernice za varno rabo interneta ☐

	Da	Ne
Ali razumete ta pravilnik?	☐	☐
Ali menite, da je večina učencev seznanjenih z vsebino pravilnika?	☐	☐
Ali pravilnik že upošteva tehnološki razvoj, še posebej razvoj družabnih omrežij in rabo mobilnih telefonov?	☐	☐
Ali pravilnik naslavlja vaše skrbi in vprašanja glede rabe interneta in tehnologije v šoli?	☐	☐
Ali vam pravilnik dopušča učinkovito rabo tehnologije in vam omogoča polno izkoristiti prednosti interneta?	☐	☐
Ali menite, da pravilnik spodbuja okolje brez ustrahovanja in pozitivno rabo tehnologije?	☐	☐
Ali pravilnik prispeva k večji varnosti vseh članov šolske skupnosti?	☐	☐

Predlogi izboljšav pravilnika:

8. LEKCIJA

ŠOLA BREZ USTRAHOVANJA

Pripomočki in gradivo

- Internetni dostop za vse učence
- Kopije delovnega lista 8.1

Metode dela

- Vodena meditacija
- Delo v skupinah
- Predstavitve

Učni cilji

- Učenci si bodo poskušali predstavljati šolo brez ustrahovanja.
- Začeli bodo premišljevati o možnih rešitvah za konkretne probleme z ustrahovanjem v svojem fizičnem in virtualnem okolju.

Učenci si bodo zamislili šolo, v kateri ni ustrahovanja, in potem poskušali poiskati možnosti za uresničevanje te ideje. Na osnovi teh predlogov bodo nato pripravili razredno listino za vzpostavitev območja brez ustrahovanja.

Vaja 8.1: Predstavljajte si šolo brez ustrahovanja

10 minut

01. Učencem razložite, da se boste tokrat pogovarjali o tem, kakšna bi bila šola brez ustrahovanja in kako lahko ustvarimo okolje, ki se bori proti ustrahovanju.
02. Učenci naj se sprostijo, zaprejo oči in si predstavljajo, kakšna bi bila šola, če v njej ne bi poznali ustrahovanja. Učencem povejte, da jih boste vodili skozi meditacijo in jim ob koncu zastavili nekaj vprašanj o šoli, kjer ni ustrahovanja.
03. Učenci naj se umirijo in sprostijo. V razredu naj bo vzpostavljeno tiho in umirjeno vzdušje. Nato jim preberite vodeno meditacijo:

Predstavljajte si, da prihajate v šolo. Ko stopite na šolsko dvorišče, vidite prvošolce, ki se pogovarjajo in družijo s starejšimi učenci. Nihče nikogar ne nadleguje. Uporabite svojo domišljijo in si predstavljajte, kaj vse počnejo. (premor) Si predstavljate njihove obraze? (premor) Kako se počutijo učenci? (premor) O čem se pogovarjajo? (premor) Jih slišite, kako se smeji? (premor) Kaj še slišite?

Sedaj pa stopite do šolskega poslopja in pokukajte skozi okno učilnice. (premor) V razredu vidite učence z razredničarko. V razredu nihče nikogar ne nadleguje. (premor) Uporabite svojo domišljijo in si predstavljajte, kaj vse počnejo učenci.

Čez nekaj trenutkov boste odprli oči in mi povedali, kaj vse ste videli. Predno odprete oči, se še zadnjič razglejte okoli sebe.

Ko boste pripravljeni, počasi odprite oči.

04. Zastavite jim spodnja vprašanja in jim pomagajte razumeti, kako ustvariti okolje, v katerem ni prostora za ustrahovanje.

Kaj ste si zamislili?

Kaj so počeli učenci?

Kako so se počutili?

Kako so se počutili učitelji?

Kakšne zvoke ste slišali?

Kaj je ustvarjalo veselo vzdušje?

8. LEKCIJA

ŠOLA BREZ USTRAHOVANJA

Vaja 8.2: Listina za šolo brez ustrahovanja

15 minut

01. Učenci naj na podlagi ugotovitev iz vaje 8.1 in informacij na kolažu, ki so ga pripravili pri 7. lekciji, spišejo svojo listino za šolo brez ustrahovanja (glej delovni list 8.1). Končne verzije listin bi bilo dobro razobesiti po razredu in šoli.

02. Preden se lotijo pisanja šolskih listin v skupinah, naj učenci samostojno spišejo seznam treh stvari, ki jih je treba upoštevati pri sestavljanju učinkovite razredne listine.

Listine naj bodo čim bolj strnjene, aktualne in enostavne za razumevanje.

03. Učenci naj se osredotočijo na naslednja vprašanja:

? Kakšna naj bi bila šola brez ustrahovanja?

? Kakšna vedenja in navade so v vašem idealnem območju brez ustrahovanja?

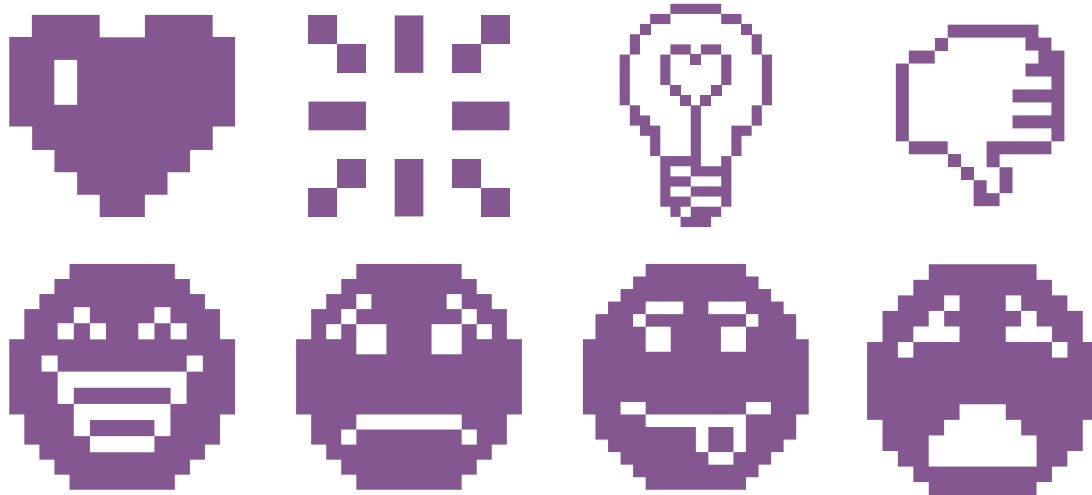
Vaja 8.3: Predstavitev listine za šolo brez ustrahovanja

10 minut

01. Vsaka skupina naj nato drugim predstavi svojo listino za šolo brez ustrahovanja in se odloči, kam jo bo obesila.

02. Poslušalci naj po vsaki predstavitvi povedo svoje mnenje o listini in povedo, kateri deli so jim bili najbolj všeč.

03. Vsi skupaj naj se na koncu odločijo za najboljšo listino ali pa združijo najboljše predloge v eno skupno listino.

LISTINA ZA BOJ PROTI USTRAHOVANJU

9. LEKCIJA

UPRIMO SE SPLETNEMU USTRAHOVANJU 1. DEL

Pripomočki in gradivo

- Projektor
- Dostop do interneta, če je to mogoče
- Fotokopije delovnega lista 9.1

Metode dela

- Predstavitve
- Skupinska razprava
- Javnomnenjska raziskava
- Skupinsko delo
- Spletna raziskava

Učni cilji

- Učenci bodo raziskovali in ocenjevali učinkovitost različnih kampanj za boj proti ustrahovanju.
- Učenci se bodo nato odločili, kako pripraviti kampanjo ozaveščanja o problemu ustrahovanja v svoji skupnosti.
- Učenci bodo začeli sestavljati kampanjo iz različnih aktivnosti in ocenjevati njihovo učinkovitost.

Učenci bodo morali doreči številne podrobnosti za izpeljavo šolske kampanje proti ustrahovanju, s katero želijo mobilizirati čim večjo množico ljudi, da se jim pridruži v boju proti ustrahovanju.

Razpis natečaja za najboljšo kampanjo ozaveščanja

Učence razdelite v skupine. Vsaka skupina bo morala pripraviti kampanjo ozaveščanja proti ustrahovanju. Vsaka skupina bo morala pripraviti svojo kampanjo in skušala mobilizirati čim večjo skupino ljudi za boj proti ustrahovanju.

Skupine bodo tekmovalle med seboj. Zmagovalce boste izbrali na podlagi dveh meril: kakovost kampanje in število ljudi, ki se odloči za aktivno sodelovanje v kampanji.

Kampanja bo trajala teden dni in se bo začela s to šolsko uro. (Lahko se odločite, da kampanje trajajo dva tedna, tako da imajo učenci na voljo dve učni uri za pripravo materialov.)

Vaja 9.1: Zbiranje idej in predlogov za kampanjo ozaveščanja o ustrahovanju

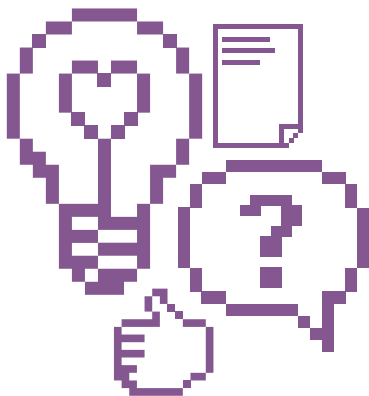
15 minut

01. Učenci naj se razdelijo v skupine. Vsaka skupina naj prejme fotokopijo delovnega lista 9.1. Delovni list jim bo v pomoč pri razvijanju in izpopolnjevanju idej.
02. Učenci naj si v tem času izmenjujejo ideje za kampanjo ozaveščanja o ustrahovanju. Učenci naj po izmenjavi idej izpolnijo delovni list, ki jim bo pomagal strukturirati kampanjo. Dobro je, da imajo učenci dostop do interneta, da si lahko ogledajo primere podobnih kampanj.
03. Potem ko bodo izpolnili delovne liste, naj se pripravijo na predstavitev svojih idej pred razredom.

Vaja 9.2: Predstavitev idej

10 minut

01. Vsaka skupina naj svoje ideje predstavi v eni minuti. Nato naj v eni minuti sošolci pokomentirajo predstavljene ideje in podajo svoje predloge. Učenci naj izpopolnijo svoje kampanje na podlagi predlogov svojih sošolcev.

9. LEKCIJA

UPRIMO SE SPLETNEMU USTRAHOVANJU (1. DEL)

Vaja 9.3: Razdelitev vlog, določitev časovnih okvirjev

5 minut

01. Vsak učenec naj prevzame določeno nalogo za organizacijo kampanje. Naloge naj si učenci med seboj razdelijo, ko bodo začeli delati v skupinah. Vsi učenci morajo sodelovati pri pripravi kampanje. Kampanja naj se neposredno naveže na enega izmed učnih ciljev. Odraža naj znanje, ki so ga učenci pridobili v prejšnjih lekcijah
02. Učenci naj preostali čas v skupinah načrtujejo izvedbo svoje kampanje.

Vaja 9.4: Domača naloga

01. Učenci naj do naslednje ure opravijo različne naloge, ki so jim bile dodeljene.
02. Učitelj naj načrta pričakovane rezultate in postavi časovne okvirje.
03. Učenci naj pišejo dnevnik, v katerem naj poročajo o svojih izkušnjah pri izbiranju nalog in delu na projektu.

DELOVNI LIST 9.1

PRIPRAVA KAMPANJE ZA BOJ PROTI

1 Katera znanja in spretnosti imate, ki bodo uporabna za izpeljavo kampanje ozaveščanja in spodbujanja velikega števila ljudi, da se pridružijo boju proti ustrahovanju?

- ☐ Umetniški talent
- ☐ Glasbeni talent
- ☐ Snemanje videov
- ☐ Javno nastopanje
- ☐ Igralski talent
- ☐ Smisel za pisanje
- ☐ Smisel za oblikovanje/dizajn
- ☐ Obvladovanje digitalnih medijev
- ☐ Obvladovanje družabnih omrežij
- ☐ Drugo

2 Kakšne vrste aktivnosti vas še posebej zanimajo v vaši kampanji?

- ☐ Ozaveščanje ljudi o posledicah ustrahovanja.
- ☐ Podpora in nasveti za žrtve ustrahovanja.
- ☐ Spodbujanje pasivnih opazovalcev, da ukrepajo, ko so priče ustrahovanja.
- ☐ Ozaveščanje ljudi o problemu ustrahovanja v spletnem prostoru.
- ☐ Spodbujanje ljudi, da preko interneta prijavijo primere ustrahovanja.
- ☐ Ozaveščanje ljudi o nevarnostih, ki so povezane z anonimnostjo, in nastavitvah za zaščito zasebnosti na spletu.
- ☐ Svetovanje ljudem za varno in prijetno rabo interneta brez trpinčenja.
- ☐ Obveščanje o možnih ukrepih za preprečevanje ustrahovanja.
- ☐ Drugo.

3 Kdo je vaša ciljna publika?

4 Kakšno je glavno sporočilo vaše kampanje?

5 K čemu poziva vaša kampanja? (npr. povežimo se, ukrepajmo, uprimo se ipd.)

6 V nadaljevanju je nekaj predlogov za šolsko kampanjo za boj proti ustrahovanju. Izberete lahko eno izmed predlaganih možnosti ali uporabite povsem svojo metodo ozaveščanja ljudi o ustrahovanju in spletnem trpinčenju. Metode dela in pristop k pripravi kampanje prilagodite spretnostim in interesom sodelujočih v svoji skupini.

- ☐ S pomočjo pripomočkov, ki jih imate na voljo, pripravite interaktivno kampanjo ozaveščanja s plakati.
- ☐ Izdelajte in razdelite letake ali revije, ki vsebujejo informacije o kampanji.
- ☐ Pripravite plakate, s katerimi boste ljudi pozivali in spodbujali, da naredijo konkretne korake v boju proti ustrahovanju.
- ☐ Pripravite kampanjo za boj proti ustrahovanju na izbranem družabnem omrežju.
- ☐ Pripravite videoposnetke, ki predstavljajo idejo šole brez ustrahovanja.
- ☐ Učenci naj sprejmejo zaobljubo, da se bodo borili proti ustrahovanju. Zaobljubo lahko posnamete.
- ☐ Ustvarite kotiček, kjer ni ustrahovanja in se v njem lahko učenci sprostijo.
- ☐ Za mlajše učence in sovrstnike pripravite predavanje o ustrahovanju v spletnem okolju.
- ☐ Pripravite poseben dogodek, kjer boste ljudi pozvali, da ukrepajo in pomagajo izkoreniniti ustrahovanje.
- ☐ Pripravite kampanjo ozaveščanja s posebnim poudarkom na predlaganih spremembah in dopolnitvah šolskih pravilnikov o preprečevanju ustrahovanja in varni rabi interneta.
- ☐ Kombinacija zgornjih predlogov.
- ☐ Drugo

7 Izberite dve kampanji, posvečeni boju proti ustrahovanju, in dve kampanji, ki nista posvečeni boju proti ustrahovanju. Primerjajte kampanje in povejte, kaj vam je v njih všeč in kaj ne. Tako boste dobili nekaj idej za pripravo svoje kampanje ozaveščanja.

Kampanji za boj proti ustrahovanju	Všeč mi je	Ni mi všeč
01.		
02.		

Druge kampanje	Všeč mi je	Ni mi všeč
01.		
02.		

10. LEKCIJA

UPRIMO SE SPLETNEMU USTRAHOVANJU 2. DEL

Pripomočki in gradivo

- Ocenjevalni listi za učence in učitelje (delovna lista 10.1 in 10.2)

Metode dela

- Ocena opravljenega dela in pripravljenih izdelkov
- Skupinska razprava o načinih spodbujanja vključujočega okolja brez ustrahovanja

Učni cilji

- Učenci bodo ocenili svoje izdelke in učinkovitost kampanj za boj proti ustrahovanju.
- Učenci bodo na podlagi izkušenj, ki so si jih pridobili med kampanjo za boj proti ustrahovanju, pripravili smernice za spodbujanje skupinskega boja proti ustrahovanju.

Učenci bodo ocenili, kako učinkovita in kakovostna je njihova šolska kampanja za boj proti ustrahovanju.

Voja 10.1: Ocenjevanje kampanj za boj proti ustrahovanju

15 minut

- 01.** Učenci naj vse plakate in druge izdelke, uporabljene med kampanjo ter dokaze o uspehu kampanje predajo učitelju. Dokazi o uspehu kampanje so lahko statistični podatki družabnih medijev o številu obiskov/ogledov, videoposnetki ali fotografije ljudi, ki so se aktivno pridružili kampanji ipd.
- 02.** Izdelke obesite v razredu in skupine povabite, da s pomočjo delovnega lista 10.1 ocenijo delo drugih skupin. Z zvezdicami naj ocenijo informacije, sporočila, vizualno podobo, ustreznost in izvirnost kampanje. Ocena mora vsebovati tudi kratek komentar dela posamezne skupine. Skupine ne ocenjujejo lastnega dela.
- 03.** Medtem naj učitelji ocenijo učinkovitost kampanj pri mobilizaciji ljudi za boj proti ustrahovanju.

Vaja 10.2: Mobilizacija ljudi za boj proti ustrahovanju

15 minut

01. Na podlagi preučitve dela svojih vrstnikov in izkušenj, pridobljenih med pripravo in izvajanjem lastne kampanje, naj vsaka skupina pripravi seznam smernic, ki po njihovem vodijo k učinkovitemu skupinskemu boju proti ustrahovanju. Učenci naj upoštevajo prednosti in slabosti svojih kampanj ter znanje, ki so ga pridobili iz te izkušnje.

Vaja 10.3: Boj proti ustrahovanju

5 minut

01. Na podlagi seštetih točk, prejetih za izdelavo plakatov in drugih elementov kampanje, in točk, doseženih za učinkovitost kampanje (mobilizacija ljudi za boj proti ustrahovanju), razglasite zmagovalno skupino oz. kampanjo.
02. Sledi naj kratek pogovor o prednostih zmagovalne kampanje.

Vaja 10.4: Razstava – neobvezna aktivnost

Poleg tega, da učenci medsebojno ocenijo pripravljene kampanje, lahko pripravite tudi razstavo za starše in ostale učence šole.

Sporočila kampanje proti trpinčenju bi tako dosegla večje število ljudi in mobilizirala večjo množico ljudi za boj proti ustrahovanju v skupnosti.

Javno razstavo lahko pripravite ob dnevu varne rabe interneta v februarju.

»Ob dnevu varne rabe interneta v februarju lahko organizirate javno razstavo izdelkov, ki so nastali v kampanjah.«

DELOVNI LIST 10.1

OCENJEVANJE KAMPANJ ZA BOJ PROTI USTRAHOVANJU

Ocenjevalni list za učence: Kampanje ocenite
v vsaki kategoriji z zvezdicami od 1 do 5.

Naslov kampanje	Sporočilo (1–5)	Informacije (1–5)	Izgled (1–5)	Ustreznost (1–5)	Izvirnost (1–5)	Skupaj (1–25)	Komentar
01.	★	★	★	★	★	★	
02.	★	★	★	★	★	★	
03.	★	★	★	★	★	★	
04.	★	★	★	★	★	★	
05.	★	★	★	★	★	★	
06.	★	★	★	★	★	★	
07.	★	★	★	★	★	★	
08.	★	★	★	★	★	★	
09.	★	★	★	★	★	★	
10.	★	★	★	★	★	★	

DELOVNI LIST 10.2

OCENJEVANJE KAMPANJ ZA BOJ PROTI USTRAHOVANJU

Ocenjevalni list za učitelje: Ocenite učinkovitost kampanj v luči mobilizacije ljudi za boj proti ustrahovanju in v luči kakovosti pripravljenega materiala.

Naslov kampanje	Učinkovitost kampanje (1–15)	Povprečje ocen sošolcev (1–25)	Skupaj (1–40)	Komentar
01.				
02.				
03.				
04.				
05.				
06.				
07.				
08.				
09.				
10.				

PRILOGA 1

NEKAJ OSNOVNIH PRAVIL

Nekaj osnovnih pravil

- Do vseh se obnašajte spoštljivo.
- Vsakomur dajte priložnost, da spregovori.
- Vsakomur aktivno in pozorno prisluhnite.
- Če česa ne razumete, prosite za pojasnilo.
- Ne segajte si v besedo.
- Sošolce lahko izzovete, a to vedno počnite spoštljivo.
- Kritizirate lahko ideje, nikoli ne kritizirajte ljudi.
- Svoje mnenje morate vedno podkrepiti z dokazi.
- Ne izrekajte pikrih opazk (tudi smešnih ne).
- Skrbite, da komunikacija vedno poteka na visoki ravni.
- Navezujte se in gradite debato na komentarjih drugih in poskušajte priti do skupnih zaključkov.
- Ves potreben material in pripomočke imejte vedno pred seboj.
- Ljudem pustite do besede.
- Govorite iz lastnih izkušenj in stvari ne posplošujte.
- Čim manj govorite o sebi.
- Po pogovoru in premisleku lahko vsak spremeni svoje mnenje.
- Če vas med razpravo kaj prizadene, na to takoj opozorite.

PRILOGA 2

SLOVARČEK

→ **aplikacija:** je del programske opreme. Aplikacije najbolj pogosto uporabljamo na pametnih telefonih, tabličnih računalnikih in drugih mobilnih napravah. Z besedno zvezo »spletna aplikacija« v poslovnem svetu pogosto opisujemo programsko opremo, do katere lahko dostopamo in jo uporabljamo preko interneta. Aplikacije so običajno na voljo na straneh, namenjenih distribuciji aplikacij. Takšne strani običajno upravljajo lastniki mobilnih operacijskih sistemov, npr. Apple App Store, Google Play, Windows Phone Store in BlackBerry App World. Nekatere aplikacije so brezplačne, druge plačljive.

→ **aplikacija za takojšnje sporočanje:** Takšna aplikacija omogoča pošiljanje besedilnih sporočil preko interneta v realnem času. Uporabniki pametnih telefonov takšne aplikacije pogosto uporabljajo kot cenejšo alternativo običajnim besedilnim sporočilom.

→ **aplikacija za pošiljanje fotografij in slik:** Takšna aplikacija omogoča pošiljanje fotografij in slik preko interneta v realnem času.

→ **Ask.fm:** Ask.fm je družabno omrežje, v okviru katerega uporabniki postavljajo vprašanja drugim uporabnikom in to lahko počnejo tudi anonimno. Spletna stran je znana po številnih primerih ustrahovanja po svetu, ki so se tragično končali.

→ **blokiranje:** Če neko osebo blokiramo, z njo prekinemo vso interakcijo na izbranem družabnem omrežju. Blokiranje je zelo učinkovito orodje v boju proti nezaželeni pošti in za preprečevanje nadlegovanja na spletu. Ljudje, ki jih blokirate, niso neposredno obveščeni o tem, da ste jim preprečili ogled profila in onemogočili nadaljnjo interakcijo, a lahko to sami ugotovijo, ko želijo ponovno stopiti v stik z vami in jim to ne uspe. Zato je dobro,

da premislite o posledicah, ki jih bo imelo blokiranje na spletu za vaš osebni odnos s to osebo. Tudi mobilni telefoni omogočajo blokiranje posameznih uporabnikov.

→ **Chatroulette:** Chatroulette je spletna klepetalnica, ki povezuje naključne uporabnike klepetalnice in jim omogoča pogovore preko videokamere. Obiskovalec strani začne klepetati z drugim obiskovalcem strani. Udeleženec klepeta lahko klepet kadar koli zapusti in se udeleži pogovora z novim naključnim obiskovalcem.

→ **čustveni simbol:** Čustveni simboli posnemajo mimiko obraza med smehom, pačenjem itd. Čustveni simboli so sestavljeni iz različnih znakov na tipkovnici. Čustvene simbole običajno uporabljamo pri elektronski korespondenci za izražanje čustev ali uravnavanje tona sporočila.

→ **družabna omrežja:** Družabna omrežja omogočajo povezovanje, komunikacijo in sodelovanje med ljudmi preko spletnih skupnosti. Družabna omrežja so lahko dober prostor za ustvarjalnost in izražanje. Na začetku družabno omrežje tvorijo njegovi ustanovni člani, ki potem povabijo svoje prijatelje, da se jim pridružijo. Učenci morajo biti zelo previdni pri razkrivanju osebnih podatkov na družabnih omrežjih.

→ **deljenje:** Deljenje na družabnem omrežju pomeni objavo vsebin, ki jih je neki drug uporabnik družabnega omrežja objavil, tako, da jih lahko vidijo tudi tvoji prijatelji in sledilci. Z deljenjem vsebin dosežemo veliko večje število bralcev.

→ **Facebook:** Facebook je spletna storitev za družabno mreženje. Facebook je z 1,55 milijarde uporabnikov (podatek za november 2015) največje družabno

PRILOGA 2 SLOVARČEK

omrežje na svetu. Vsak uporabnik Facebooka ima svojo profilno stran oz. časovnico, preko katere lahko komunicira s širšo javnostjo ali samo z izbranimi prijatelji. Facebook ponuja tudi orodje za izmenjavo zasebnih sporočil. Facebook uporabnike spodbuja, da povedo, kaj jim je všeč in kaj ne. Te informacije se zadnje čase zbirajo za potrebe ciljnega oglaševanja na Facebooku.

- **hashtag:** Hashtag je beseda ali stavek, ki sledi znaku # (v ang. »hash«). Znak # se največ uporablja na Twitterju in služi za identifikacijo sporočil na določeno temo. Vsi uporabniki, ki sledijo določenemu »hashtagu«, lahko vidijo vsa sporočila, ki vsebujejo ta »hashtag«. Izjema so le zaščitena in zasebna sporočila. Hashtag spodbuja zanimive razprave, a hkrati ljudi izpostavlja možnosti pikrih opazk ali komentarjev popolnih neznancev.
- **Instagram:** Instagram je spletno orodje za izmenjavo slik in videoposnetkov ter družabno omrežje. Trenutno je v lasti Facebooka. Uporabniki lahko fotografijam in videoposnetkom, ki jih objavijo na Instagramu, dodajajo filtre za umetniški vtis in nato objavijo na različnih družabnih omrežjih.
- **kaznivo dejanje:** V Sloveniji spletno ustrahovanje samo po sebi še ni kaznivo dejanje. Posledice ustrahovanja pa so lahko kazniva dejanja (npr. mučenje, grožnja, napad ali povzročanje škode).
- **klepetalnica:** Klepetalnica je prostor na internetu, kjer se lahko pogovarjamo v realnem času. Ko napišemo in pošljemo vrstico besedila, jo lahko oseba na drugi strani takoj prebere in odgovori.
- **opazovalci:** Opazovalci so priče ustrahovanja, ki niso ne žrtve ne storilci. O učinku pasivnega opazovalca govorimo

takrat, ko je število prič nekega dogajanja obratno sorazmerno z verjetnostjo, da bo kdo ukrepal (več kot je opazovalcev, manjša je verjetnost, da bo kdo ukrepal).

- **označevanje:** Oznaka je ključna beseda, ki opisuje članek ali spletno stran. V okviru družabnih omrežij pomeni oznaka posebno vrsto povezave. Ko nekoga označimo, ustvarimo povezavo do njihovega profila na družabnem omrežju. Npr. na sliki lahko označimo ljudi ali objavimo sporočilo, v katerem označimo ljudi, ki so v tistem trenutku ob nas. Če v objavi na svojem zidu označimo prijatelja, potem lahko vsak, ki bo videl objavo, klikne na ime tega prijatelja in odpre njegov profil. To pomeni, da lahko oznake povzročijo nezaželene obiske profilov ljudi, ki jih označimo, ali da nenadzorovano in neustrezno delimo fotografije v javnosti.
- **pametni telefon:** Pametni telefon je mobilni telefon, ki deluje podobno kot računalnik. Pametni telefon ima običajno velik zaslon in operacijski sistem, ki omogoča delovanje vseh osnovnih aplikacij.
- **Pravilnik o sprejemljivi rabi interneta (v ang. »Acceptable Use Policy«)** Pravilnik o sprejemljivi rabi interneta je seznam pravil in pogojev uporabe, ki jih mora uporabnik sprejeti, če želi dostopati do omrežja (npr. šolskega omrežja). Takšen pravilnik lahko vključuje tudi druga pravila, npr. pravila glede rabe mobilnih telefonov in digitalnih kamer v šolskem poslopju ipd. Običajno takšen pravilnik oz. dogovor podpišejo učenci, starši in učitelji. V njem so navedena vsa pravila in pogoji uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije.
- **Pomanjkanje samonadzora:** Pomanjkanje samonadzora pomeni izgubo zadržkov, ko nisi neposredno soočen z negativnimi posledicami ustrahovanja v spletnem

PRILOGA 2

SLOVARČEK

okolju. Ko ljudje objavljajo na internetu, se počutijo manj odgovorne za svoja dejanja in besede, kot bi se sicer pri interakciji v živo.

→ **poniževanje (v ang. »flame«):** Flame je poniževalna pripomba, podana med spletnim pogovorom.

→ **prijava zlorab:** Uporabniki družabnih omrežij bi morali nezakonito in neprimerno vsebino ter zlorabe prijaviti skrbniku spletišča s pomočjo orodij, ki so na voljo na družabnem omrežju. Moderatorji spletnih strani bodo nato pregledali zadevno vsebino na osnovi prejete prijave in odstranili vsebino, ki ni skladna s pravili in pogoji uporabe njihovih strani. Prijaviti bi morali čisto vse primere spletnega trpinčenja, ki jih opazimo.

→ **profil:** V profilu so zbrane informacije o uporabniku družabnega omrežja, ki jih je ta sam zapisal in objavil na spletni strani družabnega omrežja. Iz profila je običajno razvidno, kaj nam je všeč in kaj ne, kaj nas zanima itd.

→ **skrunitev (v ang. »fraping«):** Fraping pomeni spreminjanje tujega profila ali statusa na Facebooku brez privolitve lastnika uporabniškega računa. Do tega pogosto pride, ker se ljudje ne odjavijo iz uporabniškega računa in tako dopustijo možnost zlorab.

→ **skupina:** V okviru družabnih omrežij skupina predstavlja množico ljudi, ki jih družijo skupni interesi. Skupine so lahko odprte (javne) in omogočajo spoznavanje novih ljudi s skupnimi interesi ali zaprte (zasebne) in omejene samo na izbrane člane skupine. Uporabniki se lahko v skupinah pogovarjajo z ljudmi, ki jih še ne poznajo, in celo s tistimi, ki so jim onemogočili dostop do svojega profila oz. časovnice.

→ **selfie:** Selfie ali sebek je avtoportret, ki ga običajno posnamemo z digitalno kamero ali mobilnim telefonom.

→ **sexting:** Sexting je izmenjava kratkih sporočil z eksplicitno spolno vsebino (besedila ali fotografije), ki običajno poteka preko mobilnih telefonov.

→ **Skype:** Skype je spletni program oz. aplikacija, ki jo uporabljamo za brezplačne glasovne ali video klice preko interneta. Pokličemo lahko katerega koli uporabnika Skypa. Skype je brezplačna aplikacija. Njena namestitvev in uporaba sta zelo enostavni. V nekaterih primerih spletnega trpinčenja je bil Skype uporabljen za snemanje gradiva, ki je bilo nato uporabljeno za izsiljevanje.

→ **Snapchat:** Snapchat je aplikacija za izmenjavo fotografij, videoposnetkov, besedilnih sporočil in risb. Snapchat se od drugih podobnih aplikacij za izmenjavo besedilnih in slikovnih sporočil razlikuje po tem, da sporočila v nekaj sekundah izginejo s prejemnikovega telefona.

→ **Snap Save:** Snap Save aplikacija uporabnikom omogoča shranjevanje posnetkov (oz. Snapchat sporočil) brez dovoljenja pošiljatelja sporočila. Pošiljatelj Snapchat sporočil so običajno prepričani, da bodo sporočila v nekaj sekundah izginila s prejemnikovega telefona. Aplikacija Snap Save pa prejemniku omogoča, da posnetek shrani in ga v primeru zlorab ali trpinčenja uporabi kot dokazno gradivo.

→ **trol:** Trol je oseba, ki s svojimi komentarji namenoma provocira uporabnike forumov, družabnih omrežij ali klepetalnic. Troli s svojimi komentarji namenoma provocirajo in žalijo druge uporabnike ter pišejo nesmisle, da bi sprožili čustvene odzive bralcev ali na kakšen drug način zmotili njihove pogovore.

PRILOGA 2

SLOVARČEK

- **Tumblr:** Tumblr je križanec med družabnim omrežjem in blogom. Pogosto ga opisujejo kot mikro blog, saj za razliko od tradicionalnih blogov, kjer se običajno objavljajo daljši zapisi, na Tumblrju pogosto najdemo le delčke besedil in hitre posnetke (v ang. »quick snaps«). Na Tumblrju se objavlja veliko vizualnega gradiva.
- **Twitter:** Twitter je mikroblogersko družabno omrežje. Uporabniki se povezujejo tako, da spremljajo objave drugih uporabnikov. Ko kliknete na gumb »Sledi« (v ang. »Follow«), se na vaši časovnici pojavijo vse objave uporabnika, ki mu sledite. Objave na Twitterju lahko vsebujejo največ 140 znakov. Objave na Twitterju so takojšnja sporočila, ki lahko v nekaj sekundah obletijo svet in npr. ljudi posvarijo pred nevarnostjo naravnih nesreč. Skratka, Twitter je eden od načinov pošiljanja kratkih besedilnih sporočil. Od tradicionalnih kratkih besedilnih sporočil se razlikuje po tem, da sporočilo ne potuje samo do enega prejemnika, temveč do vseh sledilcev hkrati.
- **veselo klofutanje (v ang. »happy slapping«):** Veselo klofutanje je zavajajoča besedna zveza, ki v resnici pomeni nepričakovan fizični napad na žrtev, ki ga eden od sodelujočih običajno posname z mobilnim telefonom. Včasih posnetki takšnih napadov krožijo po internetu.
- **viralno širjenje:** Ko se neka vsebina (običajno fotografija, videoposnetek ali informacija) izjemno hitro razširi med uporabnike interneta, pravimo, da se je viralno razširila.
- **všečkanje:** Všečkanje vsebin na Facebooku izraža virtualno podporo ali odobravanje objavljenih vsebin. V večini družabnih omrežij najdemo podobna orodja (npr. na Twitterju lahko tweet označimo za priljubljenega). Če neki komentar všečkamo, se lahko njegova vsebina pojavi tudi na naši časovnici in med obvestili. Na takšen način vsebino delimo s prijatelji, sledilci ali celo s splošno javnostjo. Zato je zelo pomembno, da premislimo, predno všečkamo objavo z neprimerno vsebino, saj lahko že s tem aktivno sodelujemo pri trpinčenju.
- **WhatsApp:** WhatsApp je zaprto družabno omrežje in priljubljena aplikacija za pošiljanje sporočil preko mobilnega telefona.
- **YouTube:** YouTube je priljubljena spletna stran za brezplačno deljenje videoposnetkov, na kateri uporabniki nalagajo, si ogledujejo in delijo videoposnetke. YouTube lahko zelo dobro uporabimo v izobraževalne namene, a komentarji pod videoposnetki so na slabem glasu, saj so pogosto gnezdo trpinčenja in zlorab.
- **zaprto družabno omrežje:** Zaprto družabno omrežje je dostopno samo preverjenim prijateljem uporabnika. Znotraj zaprtega družabnega omrežja si lahko uporabniki izmenjujejo zasebna ali skupinska sporočila. Zaprta družabna omrežja so npr. aplikacije za pošiljanje sporočil (WhatsApp, Viber itd.) in orodja za poslovno komunikacijo (Yammer, Hipchat itd.)

PRILOGA 2

SLOVARČEK

→ **zaseben/zasebno:** Beseda označuje interakcijo ali izmenjavo sporočil preko družabnega omrežja, ki jo javnost oz. večje skupine ljudi ne vidijo. Uporabniki si pošiljajo zasebna sporočila, ko se želijo pogovoriti o bolj osebnih zadevah ali ko je vsebina pogovora občutljive narave. Uporabnik družabnega omrežja se lahko odloči, da bo njegov profil v celoti ali delno zaseben. Ta funkcija uporabniku do določene mere omogoča, da nadzoruje, kdo lahko vidi njegov profil in kdo ne.

→ **zaslonska slika:** Zaslonska slika je slika, ki jo posnamemo z računalnikom, mobilnim telefonom ali tabličnim računalnikom in prikazuje vse elemente, ki so v trenutku zajema slike vidne na zaslonu te naprave. Zaslonske slike se pogosto pojavljajo v navodilih za uporabo računalniških programov ali razlagah specifičnih tehničnih težav. Zaslonske slike lahko uporabite tudi kot dokazno gradivo v primerih spletnega trpinčenja. Učenci se morajo zavedati, da se lahko sporne fotografije ali sporočila, za katere upajo, da jih bodo izbrisali in uničili, shranijo s pomočjo zaslonskih slik in uporabijo kot bremenilno dokazno gradivo.

→ **3G:** 3G označuje tretjo generacijo mobilne komunikacijske tehnologije. 3G se nanaša na minimalno stopnjo prenosa podatkov (200 kbitov). 3G uporabnikom omogoča hitrejši dostop do podatkov na internetu preko pametnih telefonov.

PRILOGA 3

JOEJEVA ZGODBA

Živijo! Ime mi je Joe in bil sem žrtev spletnega ustrahovanja. Neverjetno, kako hitro se je vse zgodilo in kako kmalu sem se začel počutiti zelo slabo. Najprej sem se vsemu skupaj poskušal samo smejeti, ampak stvari se kar niso in niso nehale.

En dan sem med poukom odgovoril na vprašanje učiteljice. Moji sošolki Kim to ni bilo všeč. Kim je bila glavna v družini deklet in fantov. Bil sem kar malo presenečen, ko mi je po šoli zasikala, da sem učiteljičin ljubljencek. To me je prizadelo, ker je bila Kim zelo priljubljena na šoli in jaz nisem nikoli storil ničesar takšnega, da bi jo razjezil. Prepričan sem, da je svoji družbi naročila, da me popolnoma ignorirajo in ko sem se jim poskušal naslednji dan po šoli pridružiti, me niso niti pogledali. Le smejala so se mi za hrbtom.

Spletno ustrahovanje se je začelo, ko sem na poti domov na šolskem avtobusu prejel SMS sporočilo. V sporočilu je pisalo: »Ti mali ritoliznik.« Bil sem zmeden in prestrašen, saj nisem vedel, ali je oseba, ki mi je poslala sporočilo, na avtobusu. Nisem razumel, zakaj bi mi kdo kaj takega napisal, in nisem več vedel, komu lahko zaupam. Do večera sem prejel še več takšnih sporočil. Vse skupaj se mi ni zdelo tako pomembno, da bi komur koli govoril o tem. Ko me je mama vprašala, kako je bilo v šoli, ji nisem ničesar omenjal.

A stvari so se kmalu še poslabšale. Naslednji dan je bila Kim in njena družina prijazna, a kmalu sem spoznal, da so prijazni samo zato, ker me je želela Kim slikati s svojim mobilnim telefonom. Sanjalo se mi ni, da se mi bo to še maščevalo. Po šoli se je ustrahovanje stopnjevalo in postalo vse bolj osebno, saj sem začel prejemati anonimne klice. Klici so bili veliko bolj zlobni in strašljivi od besedilnih sporočil. Strah me je bilo in nisem se upal peljati domov s šolskim avtobusom. Počutil sem se bolj varno, če sem bil sam.

Ampak nikoli nisem imel občutka, da sem sam! V vsak trenutek mojega življenja je vdiral spletno ustrahovanje. Doma sem

videl nesramne objave in komentarje tudi na računalniku. »Jaz sem tvoja največja nočna mora,« je pisalo. »Zguba.« Najbolj pa so me prestrašile grožnje, da se mi bodo v prihodnje pripetile grozljive stvari. V enem od sporočil je pisalo celo, da me bodo ubili. Čeprav sem se slabo počutil, bil prestrašen in zelo osamljen, sem vse skupaj prikrival. Na šoli ni bilo nikogar, ki bi mu zaupal. Mama me je spraševala, ali je vse v redu. Verjetno je čutila, da je nekaj narobe, a ji vseeno nisem ničesar povedal. Tudi ena izmed učiteljic je slutila, da se nekaj dogaja, saj me je vprašala, ali je kaj narobe. Bilo me je preveč strah, da bi komur koli povedal, kaj se dogaja. Nenazadnje se je vse skupaj začelo, ko mi je Kim rekla, da sem učiteljičin ljubljencek, zato sem učiteljičino pomoč takoj odklonil.

Najbolj me je prizadela spletna stran, ki so jo naredili o meni, www.joejezguba.com. Ko sem jo videl, sem bruhal v jok. Na strani so bila objavljena grozna sporočila in žaljive fotografije mene in učiteljice. Nikoli si nisem mislil, da bom kdaj doživel takšno ponižanje in nadlegovanje. Imel sem občutek, da se je vsa šola obrnila proti meni. Ko sem stopil v šolski avtobus, so se mi vsi smejala. Ljudje so vzklikali moje ime, Kim s svojo družino pa je vse opazovala in uživala v predstavi. Nihče se ni postavil zame, čeprav sem prepričan, da se vsem ni zdelo prav, da tako ravnajo z menoj. Takrat sem se znašel v res veliki stiski in posnel video sporočilo, v katerem sem povedal, da tega ne zdržim več.

Na srečo je video posnetek videla moja mama in potem so se stvari začele reševati. Mama je poklicala v šolo in ravnateljici prinesla posnetek zaslona, ki prikazuje spletno stran, in druge dokaze o spletnem ustrahovanju. Ker so bile nekatere grožnje zelo resne, je pri reševanju zadeve sodeloval predstavnik Policije.

Sedaj se večkrat vprašam, kaj bi se zgodilo, če bi že prej poiskal pomoč ali če bi se vsaj en sošolec postavil zame.

Hvala vam, da ste prisluhnili moji zgodbi.

PRILOGA 4

POMOČ IN NASVETI

Splošno

MISSS

Zavod MISSS izvaja programe za otroke, najstnike in mladostnike v sklopu katerih pomaga pri reševanju različnih življenjskih situacij.
www.misss.si / 01 510 16 70

Ne-odvisen.si

Ne-odvisen.si pripravlja različne dogodke in svetuje na področju življenjskih težav otrok, najstnikov, mladostnikov in odraslih, kot so odnosi v družini, spolnost, alkoholizem.
www.ne-odvisen.si / 05 330 60 80

TOM telefon

Tom telefon nudi telefonsko pomoč otrokom in mladostnikom v primeru življenjskih težav, povezanih z družino, nasiljem, drogami, zasvojenostjo in varno rabo interneta.
www.e-tom.si / 116 111

Dobro počutje in duševno zdravje

Društvo za nenasilno komunikacijo

Društvo za nenasilno komunikacijo izvaja preventivno delo na področju nasilja, pomaga žrtvam nasilja in individualno pomaga otrokom in mladim, ki imajo izkušnje z nasiljem.
www.drustvo-dnk.si / 01 434 48 22

Društvo SOS telefon

Društvo SOS telefon nudi pomoč ženskam in otrokom, ki so žrtve nasilja. Društvo pomaga pri lajšanju socialnih stisk in izvaja različne oblike psihosocialne pomoči.
www.drustvo-sos.si / 01 544 35 13

Krizni centri za mlade in otroke

V sklopu Centrov za socialno delo delujejo krizni centri za mlade, ki so namenjeni otrokom in mladostnikom, ki se znajdejo v akutni stiski, zaradi katere je nujna izločitev iz okolja, v katerem bivajo.
www.scsd.si/krizni-centri.html

Logout

Logout je center za pomoč pri prekomerni rabi interneta. Svetujejo in pomagajo pri zasvojenosti s sodobnimi digitalnimi tehnologijami, športnimi stavami in igrami na srečo.
www.logout.si / 041 233 474

Sprememba v srcu

Zavod za psihoterapijo Sprememba v srcu nudi pomoč pri različnih oblikah ne-kemične zasvojenosti kot so zasvojenost s spolnostjo, hrano, odnosi, sodobnimi mediji, delom, igrami na srečo itd. Izvajajo psihoterapijo in predavanja.
www.spremembavsrcu.si / 05 902 41 28

To sem jaz

Mladinski program promocije zdravja preko spletne strani svetuje mladim s področja medicine, psihologije in socialnega dela. To sem jaz izvaja preventivne delavnice, povezane s težavami odrasčanja.
www.tosemjaz.net

Varne točke Unicef

Varne točke so različni javni prostori, kot so knjižnice, lekarne, cvetličarne, trgovine, mladinski centri, v katerih so ljudje, ki so usposobljeni nuditi otrokom pomoč ali nasvet v stiski.
www.unicef.si/projekti-v-sloveniji/varne-tocke

PRILOGA 4 POMOČ IN NASVETI

Internetna varnost

Safe.si

Safe.si je točka osveščanja o varni rabi interneta in mobilnih naprav za otroke, najstnike, starše in učitelje. Na spletni strani so številne informacije, video posnetki, risanke in gradiva o varni rabi interneta. Safe.si izvaja delavnice za učence in predavanja za starše.
www.safe.si

SI-CERT

SI-CERT je nacionalni odzivni center za obravnavo incidentov s področja varnosti elektronskih omrežij in informacij. Svetujejo in pomagajo pri vdorih v računalniške sisteme, računalniških okužbah z virusi in drugih zlorabah. Na spletni strani imajo nasvete za računalniško varnost in obrazec za prijavo incidentov.
www.cert.si

Spletno oko

Spletno oko je točka za prijavo sovražnega govora in posnetkov spolnih zlorab otrok na internetu. Na spletni strani je obrazec za anonimno prijavo.
www.spletno-ok.si

Varni na internetu

Spletna stran projekta Varni na internetu je vir varnostnih nasvetov za uporabo interneta in pregled spletnih prevar. Na njej so nasveti, kako zaščititi računalnike, mobilne telefone in tablice ter kako preprečiti, da postanemo žrtev spletnih prevar.
www.varninainternetu.si

Človekove pravice in svoboščine

Varuh človekovih pravic

Varuh človekovih pravic promovira in ščiti človekove pravice in spremlja morebitne kršitve.
www.varuh-rs.si / 01 475 00 50

Informacijski pooblaščenec

Informacijski pooblaščenec bdi nad varstvom osebnih podatkov in zasebnostjo.
www.ip-rs.si / 01 230 97 30

Spolnost

Združenje proti spolnemu zlorabljanju

Združenje nudi specializirano pomoč mladoletnim in polnoletnim žrtvam spolnega nasilja in nasilja v družini, odraslim, ki so preživeli spolno zlorabo v otroštvu, in odraslim, ki želijo zaščititi otroka, ki je žrtev spolne zlorabe.
www.spolna-zloraba.si / 080 28 80

PRILOGA 5

SMERNICE ZA OBISKE ZUNANJIH ZVAJALCEV NA SOLAH

(DES Circular 0023/2010)

Predavanja in programi, ki jih ponujajo zunanje agencije ali zunanji predavatelji, morajo biti usklajeni s pedagoškim etosom šole. Obiske je treba načrtovati, dobro pripraviti in izvajati v partnerstvu s šolskim osebjem.

Izjemno pomembno je, da razredniki ostanejo v razredu z učenci. Učitelj bo zagotovil, da se upoštevajo vsi postopki, ki jih šola predvideva za reševanje določenih zapletov, do katerih bi lahko prišlo zaradi prisotnosti zunanjih sodelavcev.

Zadevni učitelji se morajo povezati in sodelovati z vsemi obiskovalci in zunanjimi izvajalci, ki pridejo na šolo. O prisotnosti zunanjih sodelavcev je treba obvestiti vse šolske delavce.

Priporočljivo je, da se pred povabilom zunanjih sodelavcev oz. podizvajalcev pogovorite s starši in jih obvestite o tem.

Vsi programi in dogodki, ki jih organizirajo zunanji izvajalci, morajo temeljiti na ustreznih in preverjenih metodologiji. Tudi učni cilji morajo biti zelo jasno določeni. Najbolje je, da takšne programe, prilagojene potrebam mladih, izvajajo strokovnjaki za delo z mladino.

Učenci in učitelji morajo vse tovrstne programe, pogovore, predstavitve in dogodke oceniti na osnovi meril ustreznosti obravnavanih tem in sporočil, strukture programa, metodologije dela in predlaganih učnih ciljev.

Neustrezni pedagoški pristopi, ki jih zunanji izvajalci ne smejo uporabljati, vključujejo:

Strašenje: Podajanje informacij, ki lahko prestrašijo učence, in pretiravanje pri predstavitvi negativnih posledic je lahko neprimerno in kontraproduktivno.

Senzacionalistične intervencije: Intervencije, ki tvegano vedenje prikazujejo kot nekaj zanimivega in vznemirljivega, so neprimerne, saj lahko učence spodbudijo k škodljivemu tveganju.

Pričevanja: Zgodbe o preteklih nevarnih življenjskih slogih lahko učence spodbudijo k dejanjem, ki jih želimo preprečiti, saj v očeh učencev ustvarijo junake iz ljudi, ki jih pripovedujejo.

Podatki, ki niso primerni za določeno starost: Podajanje informacij o dejavnostih, za katere je malo verjetno, da se jih bodo učenci lotili, je lahko kontraproduktivno in slabo vpliva na njihove vrednote, odnos in vedenje.

Enkratne ali kratkoročne intervencije: Kratkoročne intervencije za reševanje kriz na šoli, pa naj bodo načrtovane ali ad-hoc, so neučinkovite.

Predstavljanje tveganega vedenja mladine kot nečesa normalnega: Učencem se ne sme dajati občutka (neposredno ali posredno), da vsi njihovi vrstniki radi tvegajo in da je to nekaj povsem običajnega, saj lahko to začutijo kot pritisk, da tudi sami storijo nekaj, česar sicer ne bi.

PRILOGA 6

SEZNAM PREPROSTIH UKREPOV ZA PRIČE USTRAHOVANJA

Kaj moramo storiti?

- Recite »Ne,« ali »Nehaj,« če vidite, da se nekdo grdo obnaša.
- Ne ostanite tiho, ko izveste, da je neki učenec žrtev ustrahovanja.
- Prijava ustrahovanja ne pomeni, da ste »toži baba«.
- Ustrahovanje prijavite, da zaščitite sebe in druge.
- Vključite tiste, ki so izključeni iz družbe.
- Z vašo podporo se lahko stvari popolnoma spremenijo.
- Spletno trpinčenje prijavite tudi prek prijavnih mehanizmov na spletni strani, kjer se dogaja.

Česa ne smemo početi?

- Ne pridruži se trpinčenju s tem, da se smejiš ali všečkaš, komentiraš ali širiš naprej žaljive objave na spletu.
- Ustrahovanja in prepiranja nikoli ne spodbujajmo.
- Nemudoma se umaknimo iz nevarne situacije...
- in poiščimo pomoč odrasle osebe.
- Ne ignorirajmo ustrahovanja, ki smo mu priča.
- Ne ustrahujmo nasilnežev.

PRILOGA 7

LITERATURA

Literatura

Department of Children and Youth Affairs (2012) *State of the Nation's Children: Ireland 2012*. Dublin: Government Publications.

Department of Education and Skills (2013) *Anti-Bullying Procedures for Primary and Post-Primary Schools*. Department circular, 0045/2013.

Kelly, C., Gavin, A., Molcho, M. and Nic Gabhainn, S. (2012) *The Irish Health Behaviours in School-Aged Children (HBSC) Study 2010*. Dublin: Ministrstvo za zdravje.

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. and Ólafsson, K. (2011) *Risks and Safety on the Internet: The Perspective of European Children – Full Findings and Policy Implications from the EU Kids Online Survey of 9–16 Year Olds and Their Parents in 25 Countries*. London: EU Kids Online.

O'Moore, M. (2012) 'Cyber-Bullying: The Situation in Ireland', *Pastoral Care in Education: An International Journal of Personal, Social and Emotional Development*, 30: 209–23.

O'Neill, B., Grehan, S. and Ólafsson, K. (2011) *Risks and Safety for Children on the Internet: The Ireland Report*. London: EU Kids Online.

Williams, J., Greene, S., Doyle, E., Harris, E., Layte, R., McCoy, S., McCrory, C., Murray, A., Nixon, E., McDowd, T., O'Moore, M., Quail, A., Smyth, E., Swords, L. and Thornton, M. (2009) *Growing Up in Ireland: National Longitudinal Study of Children – the Lives of Nine-Year Olds*. Dublin: The Stationery Office.